Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען

הײַנט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכע טאָג־צייטונג

Nr. 192/1487 | Łódź, Czwartek 16 sierpnia 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, ל׳ מנחם אב תרפ״ח | Nr. 192/1487

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

די קאָנסטיטוציע מוז געענדערט ווערען

ערקלערט פּרעמיער־מיניסטער באַרטעל.

וואַרשאַ, 15 (ספּ. טעלעפאָניש) פאַר דעם אָבפאָהרען פון מאריענבאד קיין פראַנקרייך האָט פרעמיער באַרטעל אין אַ געשפּרעך מיט פּרעסע פאָרשטעהער צווישען אַנדערעס ערקלערט, אַז נאָך זיין צוריקקומען קיין וואַרשאַ וועט ער זיך בע־קענען מיט די פּראָיעקטען צו ענדערען די קאָנסטי־טוציע, וואָס ווערען פאָרגעבריים דורכ׳ן סאַנאַציע־בלאָק. איך קאָן נאָר פערזיכערען — האָט פרעמ־יער באַרטעל געזאָגט — אַז ענדערונגען אין דעם איצטיגען טעקסט פון דער קאָנסטיטוציע מוזען גע־שעהען, וואָס פאַר אַ ענדערונגען, וועט מען זעהען אין הערבסט.

אומערהערטער סקאַנדאַל אויף אַ פוטבאָל־מעטש אין וואַרשאַ.

כוליגאַנעס בעפאַלען דאָס יודישע פּובליקום.-פערוואונדעט איבער 30 מאַן.

וואַרשאַ, 15 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דעם מעטש, וואָס איז היינט דאָ פאָרגעקומען צווישען דעם קלוב „פּאָלאָניאַ" און דעם יודישען לעמבערגער קלוב „חשמונאי" איז געקומען צו זעהר שענדליכע מעשים. דער מעטש האָט זיך געענדיגט 0:5 לטובת „פּאָלאָניאַ". פון יודישען קלוב זענען בעת׳ן שפּילען 3 שפּילער בעזייטיגט געוואָרען פון פּלאַץ. ווי מבינים זאָגען איז דאָס בעזייטיגען פאָרגעקומען אויף אַ אונגע־רעכטען אופן.

נאָכ׳ן שפּילען, בעת דאָס פּובליקום האָט שוין פערלאָזען דעם פּלאַץ האָבען די שפּילער פון „פּאָ־לאָניאַ" ווי אויך אַ טייל כוליגאַנעס זיך געוואָרפען אויף דעם יודישען פּובליקום, כלומרשט ווייל די יודען האָבען בעשעדיגט דעם שפּיל־פּלאַץ פון „פּאָלאָניאַ" און זיי שטאַרק צושלאָגען. עס זענען פערהאַן איבער 30 פערוואונדעטע.

שטרעזעמאַן זאָל אַראָפּ אין דימיסיע?

פּראָג, 15 (ספּ.) „נאַראָדני אָסוואָבאָזשדעני" מעלדעט פון בערלין, אַז אין די דאָרטיגע פּאָלי־טישע קרייזען שמועסט מען, דאָס מיניסטער שטרע־זעמאַן זאָל שוין נישט לאַנג בלייבען אויף זיין פּאָסטען. זיין נישט איבעריג גוטער געזונד־צושטאַנד וועט דינען אַלס פּרעטעקס פאַר זיין פּאַרטיי איהם צוריקצורופען פון זיין אַמט אין פאַל ווען די פּאַר־טיי וועט נישט קענען אַדורכפיהרען איהרע פּאָ־דערונגען. שטרעזעמאַן זאָל בלייבען אויף זיין אַמט נאָר ביז צום אונטערשרייבען דעם קעלאָג־אָפּמאַך.

אַלס שטרעזעמאַנס פערטרעטער קומט אין בעטראַכט דער סאָציאַליסטישער דעפּוטאַט ברייט־שייד, וועלכער האָט שטאַרקע פערבינדונגען אין דער פּאַרטיי און וועלכער איז דער איינציגער דייטשער דעפּוטאַט, וואָס קאָן זיך מיט זיינע רעד־נערישע פעהיגקייטען אויסגלייכען מיט בריאַנ׳ען.

יוגאָסלאַווישער פּאַרלאַמענט אַרויסגעגעבען די דעפּוטאַטען, וואָס האָבען זיך בעטייליגט אין אַטענטאַט אין פּאַרלאַמענט.

בעלגראַד, 15 (ספּ.) אויף דער היינטי־גער זיצונג פון דער סקופּטשינאַ איז מיט אַלע שטימען נעגען 8 בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצו־געבען דעם געריכט די דעפּוטאַטען פּאָפּאָוויטש און ראַוואַנאָוויטש, וועלכע ווערען בעשולדיגט, אַז זיי האָבען זיך בעטייליגט אין אַטענטאַט פון רעפּ. ראַדיטש, אויף די דעפּ. פון דער אָפּאָזיציע. נאָכ׳ן ראָזיגען בעשלוס איז די סקופּטשינאַ פונאַנדער־געלאָזט געוואָרען אויף אַ אונבעשטימטע צייט.

—:0:—

אַ אָפּעראַציע איבער אַ „סיאַמער צווילינג".

ניו־יאָרק, 15 (ספּ. טעל.) אין די נאָהנט־סטע טעג וועט דורך דאָקטוירים אַדורכגעפיהרט ווערען אַנ׳אָפּעראַציע איבער אַנ׳אַמעריקאַנישען „סיאַמער־צווילינג" — 17 יעהריגע מעדלעך, וואָס זענען צונויפגעוואַקסען מיט די רוקענס. איינע פון די מיידלעך קלויבט זיך חתונה צו האָבען. לויט דער מיינונג פון די דאָקטוירים וואָלט דאָס געלונ־גען פון דער אָפּעראַציע געווען אַ נס, ווייל ביידע שוועסטערן האָבען איין געמיינזאַמען בלוט־קרייז־סיסטעם.

דערטרונקען געוואָרען אַ שיף מיט עטליכע הונדערט פּערזאָן.

כאַנקאַו, 15 (ספּ.) דער כינעזישער דאַמ־פער „סינג־הסו־טונג" איז דערטרונקען געוואָרען. דאָס אומגליק איז געשעהען אַזוי שנעל, אַז אַ סך מענשען, וואָס האָבען זיך געפונען אויף דער שיף זענען דערטרונקען געוואָרען. מען נעהמט אָן, אַז די צאָהל קרבנות דערגרייכט ביז עטליכע הונדערט פּערזאָן

אַמעריקאַ גיט אויס 2 ביליאָן דאָלאַר יעהרליך אויף אינזעקטען.

ניו־יאָרק, 15 (ספּ) צוויי ביליאָן דאָלאַר פערלירט אַמעריקאַ יעדעס יאָהר דורך די פער־שידענע אינזעקטען וואָס פלאָדיען זיך אין די גערטנער און פעלדער, און פרעסען אויף תבואות און פרוכטען.

לויט דער אויסרעכנונג פון דעם דעפּאַרטאַ־מענט פון אַגריקולטור, וואָס איז לעצטע וואָך פער־עפענטליכט געוואָרען, מאַכען די אינזעקטען קאַליע די אַרבייט פון אַ מיליאָן אַרבייטער יעדעס יאָהר.

דער דעפּאַרטמענט פון אַגריקולטור פיהרט אָן אַ העפטיגען קאַמף נעגען די קליינע מזיקים, וואָס מאַכען אומגליקליך די פאַרמעס, אָבער זייערע מחנות זיינען נאָך נעגוג גרויס און שטאַרק.

דער ענטוויקעלטער פערקעהר אין די פער־איינינטע שטאַטען מאַכט די געפאַהר פון די אינ־זעקטען נאָך גרעסער. די אייזענבאַהנען, אויטאָ־מאָבילען, און אַעראָפּלאַנען, טראָגען אַריבער די פּאַראַזיטען פון איין געגענד אין אַ צווייטען, און זיי שפּרייטען זיך און פרוכפּערען זיך איבער׳ן גאַנ־צען לאַנד מיט אַנ׳אונגעהויער שנעלקייט, און מאַ־כען אַ חורבן אין מלוכה־פערמעגען.

די ריכטער וועלען בעקומען טאַגעס.

וואַרשאַ, 15 (ספּ. טעל.) אין בודזשעט פון יוסטיץ־מיניסטעריום אויפ׳ן יאָהר 30|1929 זענען אַריינגעשטעלט געוואָרען קרעדיטען אויף איינצו־קויפען טאַגעס פאַר די ריכטער. די טאַגעס וועלען אָבער נישט בעקומען אַלע ריכטער מיט אַמאָל, נאָר צוערשט די ריכטער פון העכסטען געריכט, דאַן פון אַפּעלאַציע־געריכט, דערנאָך פון קרייז ביז צו די פרידענס־ריכטער. ס׳האַנדעלט זיך וועגען דעם, אַז די הוצאה וואָס וועט בעטרעפען אַנ׳ערך 3 מיליאָן זלאָטעס זאָל זיין נישט אַנ׳איינמאָליגע, נאָר צולעגט אויף ראַטעס. שפּעטער זאָלען די טאָגעס דורך די אַדוואָקאַטען־ראַטען איינגעפיהרט ווערען אין דער אַדוואָקאַטור.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען

ב.ע. מרים פישער

די לויה וועט פאָרקומען היינט, דאָנערשטאָג, דעם 16־טען אויגוסט 1928, 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג פון טרויער־הויז ציגעל־גאַס 27, וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאַמיליע.

מ׳בעט נישט צו מאַכען קיין קאָנדאָלענץ־בעזוכען.

אַכטונג! שטעפּער־מייסטער!

היינט, דאָנערשטאַג, פּינקטליך 8 אין אָוועגד וועט אין לאָקאַל פון צענטראַלען האַנדווערקער־פערבאַנד, פּאַלודניאָווא 4, פאָרקומען

א פערזאמלונג

וועגען פערשידענע אַקטועלע פאַך־פראַגען

אַלע חברים ווערען געבעטען אין זייער אייגענעם אינטערעס פּינקטליך צו קומען, ווייל די פערזאַמלונג איז זעהר דרינגענד.

די פערוואַלטונג.

Dr. med. A. MAZUR

אויערען, נאָז־ און האַלז־קראַנקהייטען, שטימע־ און שפּראַך־פעהלערען (שפּעמלען א.ז.ח.)

האָט זיך איבערצויגען פון נאַרוטאָוויטש 44

אויף ווסכאָדניאַ 65, טעל. 01-66

(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).

נעהמט אָן פון 11.30 ביז 12.30 און פון 3–5 נאָכמ.

האַנדווערקער־פאַריין אַגראָדאָווע 9

8=רנג דאַמען=מאַגאַזין=שניידער!

היינט, דאָנערשטאָג, דעם 16 אויגוסט ד.י. פּינקטליך 7 אין אָוועגד קומט פאָר אַ דרינגענדע

פאַך=פערזאַמלונג

די פערוואַלטונג.

DR. MED.

DONCHIN

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויגען־קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט קיין פּוילען

נעמט אָן מאָנטאָג, דינסטאָג, מיטוואָך און דאָנערשטאָג.

פון 10–1 און פון 4–7 נ.מ.

מאָניושקי 1

טעל. 9-97 (Moniuszki).

GIMNAZJUM MĘSKIE

Z PRAWAMI GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH

L. SZAKINA

w Łodzi, 18 Piotrkowska 18.

די קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום נעמט אָן איינשרייבונגען פון נייע שילער טעגליך פון 10 ביז 12 אַ זייגער בייטאָג.

פארעפונג ארויסצושיקען
רוסישע יודען פון ענגלאנד.

לאנדאן, 15. (ספ. טעל.) אין ענגלאנד שווימט אפט ארויף די פראגע, וואס צו טון מיט די רוסישע, וועלכע ווערען דא פער'משפט דעפאר־טירט צו ווערען און וועלכע רוסלאנד ענטזאגט זיך צו אנערקענען אלס איהרע בירגער און וויל זיי נישט אריינלאזען אין לאנד.

— ביי אזא געלעגענהייט האט מען שוין דא אין פארלאמענט איינמאל געמאכט דעם „קלוגען" פאר־שלאג צוועקצוזעצען די אונגעווינשטע „רוסישע" אויף א שיף, צו צופיהרען זיי צו א רוסישען ברעג ים און לאזען זיי אויף קליינע שיפלעך אין ים, אז די רוסישע שיפען זאלען זיי ראטעווען און אריינבעה־מען קיין רוסלאנד.

דער קאנסערוואטיווער דעפוטאט מאקוויסטען האט זיך נישט געשעהמט אין פארלאמענט נאכאמאל צו געבען די זעלבע עצה בנוגע די אונגעווינשטע „רוסישע".

די רעגירונג האט איהם אבער אויף דער „קלוגער" עצה ערקלערט, אז זי קאן נישט צווינגען רוסלאנד אריינצולאזען מענשען, וועלכע זי אנערקענט נישט אלס בירגער, און זי קען אויך נישט צווינגען מענ־שען זיי זאלען אנערקענען די יעצטיגע רוסישע רעגירונג.

נחום סאקאלאוו געווארען ענגלישער בירגער.

לאנדאן, 15 (ספ. טעל.) דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט-עקזעקוטיוו נחום סא־קאלאוו איז געווארען אנ'ענגלישער בירגער.

די טעטיגקייט פון דעם עקאנא־מישען ראט פאר פאלעסטינא

לאנדאן, 15 (ספ. טעל.) דער עקאנאמישער ראט פאר פאלעסטינא האט אבגעהאלטען זיין יעהרליכען מיטינג אין לאנדאן. דער באריכט האט פעסטגעשטעלט, אז אין א"י הויבט זיך אן די נאר־מאלע ארבייט. נאך דעם קריזיס, פון וועלכען דאס לאנד האט געליטען, הויבט זיך אלעס אן ווידער צו ענטוויקלען.

אליאנס איזראעליט געהט ראטע־ווען יודישע קינדער
פון די מיסיאנערישע שולען אין א"י.

פאריז, 15. (ספ. טעל.) דער גענעראל סעק־רעטאר פון דער „אליאנס איזראעליט" האט צוגעשיקט א בריף צום „דזשואיש קראניקעל", אין וועלכען ער מעלדעט, אז די אליאנס געהט פערגרעסערען איהרע שולען אין א"י, כדי ארויסצונעהמען די יודי־שע קינדער פון מיסיאנערישע הענד.

לארד רעדינג פערקויפט די „דעילי קראניקעל".

לאנדאן, 15 (ספ. טעל.) לארד רעדינג האט זיך נישט לאנג געהאלטען ביי דער „דעילי קראניקעל", און ער האט די צייטונג פערקויפט א נייעם צייטונגס-טרעסט פאר 6,500,000 דאלאר.

א רייכע יודישע אלמנה האט חתונה מיט אן איטאליענישען פרינץ.

רוים, 15 (ספ. טעל.) גיאוליא סאסון, די אלמנה פון העקטאר סאסון, דעם זוהן פון סער עדוארד סאסון, האט חתונה געהאט מיט דעם אי־טאליענישען פרינץ צעזארע אטאבאני.

די אלמנה האט גע'ירש'ענט פינף מיליאן דא־לאר פון איהר ערשטען מאן. פאר איהר ערשטער חתונה איז זי געווען אנ'איטאליענישע באראנעסע אונטער דעם נאמען קאלרעטי. איהר צווייטער מאן איז 40 יאהר אלט.

אטאקע אויף דעם תנ"ך אויף א פראטעסטאנטישער קאנפערענץ

לאנדאן, 15 (ספ.) א ביטערע אטאקע אויף דעם תנ"ך איז געמאכט געווארען פון פראטעס־טאנטישע גייסטליכע אויף א קאנפערענץ אין אקס־פארד. עטליכע גייסטליכע האבען אויסגעדריקט זייער מיינונג, אז מען האט בעדארפט בעהאלטען דעם תנ"ך אין א מוזעאום. אלענפאלס זענען זיי געווען דעגעגען, אז קינדער זאלען לערנען דעם אלטען טעסטאמענט.

א ווענדונג צו לארד מעלטשעט.

לאנדאן, 15 (ספ.) הרב ר"ר סעמועל דייר־כעס האט זיך געווענדעט צו לארד מעלטשעט (סיר אלפרעד מאנד), אז אזוי ווי ער איז יעצט געווארען דער פרעזידענט פון דער ענגלישער ציוניסטישער פעדעראציע זאל ער אויך זיך אפיציעל אנשליסען אן א שוהל, עס מאכט נישט אויס פון וואס פאר א ריכטונג די שול זאל זיין.

א סכסוך צווישען ווייבער צוליב א טויטען יודען.

אין לידז איז יעצט געשטארבען א יוד סיי־מאן מענדעל יולס אין עלטער פון 77 יאהר. ער האט געהאט צוויי ווייבער, איינע א יודישע מיט וועלכער ער האט זיך שוין לאנג געשיידט, און די צווייטע א גוי'ע מיט וועלכער ער האט חתונה געהאט נאך דעם ענגלישען דין. מיט דער ערשטער פרוי האט ער חתונה געהאט נאך דעם יודישען דין, אבער די חתונה איז נישט געווען רעגיס־טרירט לויט'ן ענגלישען געזעץ.

די יודישע פרוי האט געפאדערט אז איהר מאן, מיט וועלכען זי האט זיך קיינמאל אפיציעל נישט געג'ט זאל בעגראבען, ווערען אלס יוד. די גוי'ע ווידער האט צוגעגרייט פאר איהם א פלאץ אויף דעם קריסטליכען צמענטאזש.

די ריכטער אין לידז האבען אבער געמאכט א פשרה: זיי האבען בעשלאסען אז אזוי ווי יולס איז געוועזען א יוד, זאל מען איהם מקבר זיין אויף דעם יודישען בית-עולם, אבער די ערשטע פרוי זאל בעצאהלען דער גוי'ע פאר אלע הוצאות פון דער לויה, וועלכע זי האט שוין געמאכט.

געשטארבען נ. לאמפארט.

ניו־יארק. 15. (יט"א טעלעגראפיש) דא איז געשטארבען דער בעקאנטער יורישער אינדוסטריע־לער נאטאן לאמפארט. דער פערשטארבענער האט גענומען אנ'אקטיווען אנטייל אינ'ם יורישען געז־עלשאפטליכען לעבען אין אמעריקא און אינ'ם אויפ־בוי פון ארץ־ישראל, וואו ער האט אינוועסטירט בעדייטענדע קאפיטאלען.

ארום דער וועלט־קאנפערענץ פון „מזרחי"

דאנציג, 15 (א.י.ט. טעלעגראפיש) אין צו־זאמענהאנג מיט דער וועלט-קאנפערענץ פון „מזרחי", וואס הויבט זיך דא אן, ווערען דא אפגעהאלטען בעזונדערע קאנפערענצען פון "צעירי-מזרחי" און „הפועל המזרחי", וועלכע וועלען אויף דער וועלט־קאנפערענץ בילדען אפגעשלאסענע גרופען.

ירושלים, 15 (י.ט.א. טעלעגראפיש). הרב הכולל קוק האט צוגעשיקט א בעגריסונג צו דער מזרחי-וועלט-קאנפערענץ, וועלכע קומט פאר אין דאנציג. אין דער בעגריסונג דריקט הרב הכולל קוק אויס זיין אנערקענונג דער וועלט-ארגאניזא־ציע מזרחי, פאר איהרע לייסטונגען אין ארץ־ישראל אויפ'ן געביט פון שול-וועזען א. א.

—:o:—

גערוואלט פער'סמ'ען זיין ווייב,
ווייל ער איז פון איהר ווענעריש קראנק געווארען.

לעמבערג, 15 (טעלעפאניש) מיט עטלי־כע טעג צוריק האט זיך די היגע פאליציי דער־וואוסט, אז דער פשיפיסאווקער לעהרער א. קא־ווער וויל פער'סמ'ען זיין ווייב, די לעהרערין, וועלכע וויילט אין לעמבערג. די פאליציי האט זיך פעראינטערעסירט מיט דעם דאזיגען פאקט און ווען קאווער איז געקומען קיין לעמבערג האט מען איהם ארעסטירט. אין דער פאליציי האט זיך דער ארעסטירטער מודה געווען, אז ער האט גע־פלאנט צו ערמארדען זיין ווייב און האט דערביי דערצעהלט אנ'אינטערעסאנטע געשיכטע:

מיט עטליכע יאהר צוריק האט קאווער חתונה געהאט מיט זיין ווייב. נאך דער חתונה איז ער זייענדיג דאן אין לעמבערג קראנק געווארען אויף טיפוס און איז געלעגען אין שפיטאל. זיין ווייב האט איהם געבראכט עסען. פון עס צייג האט ער זיך אנגעשטעקט מיט סיפיליס. ווען ער איז ארויס פון שפיטאל האט ער זיך איבערצייגט, אז זיין ווייב איז שווער ווענעריש קראנק. פון עס-צייג, מיט וועלכען זי האט זיך בענוצט איז ער אנגע־שטעקט געווארען. ווייטער האט ער זיך דערוואוסט, אז זיין ווייב איז קראנק געווארען פון איהר גע־ליבטען, וואס איז א באהן-בעאמטער. וועלענדיג זיך נוקם זיין אן זיין ווייב האט דער מאן גערונ־גען דעם באהן-ארבייטער מ. סקאוודאנסקי, וועל־כער האט בעדארפט פאהרען קיין סאראשניצא ביי לעמבערג, וואו זיין ווייב האט געוויילט און האט זי דארט געוואלט פער'סמ'ען. די פאליציי האט אבער נאך רעכטצייטיג פערהיטען דעם נאנצען ענין.

פרוי זאנגוויל און דער קעלאג-אפמאך.

לאנדאן, 15 (ספ.) פרוי זאנגוויל האט אפ־געדרוקט א בריף אין „דזשואיש קראניקעל" אין וועלכען זי אפעלירט צו די יודען, אז זיי זאלען שטי־צען דעם אמעריקאנישען פארשלאג פון קעלאגען צו שליסען דעם אנטי־מלחמה־אבמאך.

Dr. RACHELA LEWI
ספעצ. פאר קינדער-קראנקהייטען
פאנסקא 24, טעל. 42-72
נעמט אן פון 2 ביז 4 נאכמיטאג.

צוליב די וועגעטאריאנער
וועט אמעריקא בלייבען אהן שיך.

הימעל און ערד און גרנצייג! אמעריקא ווערט ביסלעכווייז פערוואנדעלט אין א וועגעטאריאנער רעסטאראן!

אזא טבע האבען שוין די אמעריקאנער — ווען זיי טוען פעס א זאך איז אלע מאל אויף א גרוי־סען מאסשטאב. האט מען אין דער מעדיצינישער וועלט אנגעהויבען רעדען וועגען א וועגעטעריאנער דיעטע, האבען זיך די אמעריקאנער א נעהם געטון דערצו מיט אלע זייערע חושים.

עס איז געקומען אזוי ווייט, אז די שיך-פאב־ריקאנטען האבען זיך לעצטענס אנגעהויבען בע־קלאגען, אז די וועגעטעריאנישע דיעטע שטעלט אין געפאהר זייער אינדוסטריע. דער עולם עסט אזוי ווייניג פלייש, אז עס וועט אין קורצען זיין שווער צו קריגען גענוג פעלען צו פראדוצירען שיך!

אמאליגע יאהרען פלעגט מען פעראורטיילען מענשען מיט שוואכע מאגענס נישט צו עסען קיין פלייש. איצט עסען מיליאנען געזונדע מענשען בלויז גרינס און פערזוכען נישט א ביס פלייש, פונקט ווי אין א פלייש-דיעטע וואלט געשטעקט די גרעסטע געפאהר פאר'ן מענשענס געזונד!

אין דער אמת'ן אבער האט שוין דער עולם א היבש ביסעל אריבערגעכאפט די מאס אין דער יאגעניש נאך דער וועגעטאריאנישער קוך. קיינער וועט נישט אפלייקענען דעם פאקט, אז פיל גרינ־סען און פרוכטען ענטהאלטען וויטאמין, מינעראלען און פערשידענע זויערען, וואס זענען זעהר נויטיג פאר'ן מענשליכען קערפער, אבער מען דארף נישט פערגעסען, אז פלייש-עקסטראקט איז א סך בעסער צו פערדייהען. און א סך געזונדער פאר'ן קערפער ווי דער עקסטראקט, וואס גרינסען ענט־האלטען.

אין אנ'ארטיקעל, וואס איז אפגעדרוקט גע־ווארען אין לעצטען נומער „אמעריקאן מעדיסין" ווארענט דער שרייבער געגען דער ווילדער יאגע־ניש נאך יארסקע עסענס. ער גיט צו, אז מען דארף נישט עסען צופיל פלייש, אבער ער דער־צעהלט דרך אגב, אז מען קען מאריך ימים זיין אויך האלטענדיג א פלייש-דיעטע.

סטעפאנסאן, דער בעריהמטער פארשער פון אייז-ים, האט זיך געשפייזט ניין יאהר נאכאנאנד בלויז מיט פלייש, אין א געגענד וואו עס הערשען צייטענווייז גרויסע היצען פונקט ווי גרויסע קעל־טען, און ער איז געבליבען געזונד און שטארק.

דערזעלבער סטעפאנסאן לאדעט אונז איין צו בע־זוכען די עסקימאסען און זעהען ווי זיי זענען גע־זונד טראץ דעם, וואס זיי לעבען אויף א הונדערט פראצענטיגער פלייש-דיעטע, און קריגען א מאגען־קראנקהייט, בלויז דענסטמאל ווען זיי פאנגען אן צו עסען גרינצייג.

די וואס עסען נישט קיין פלייש און פיש צו־ליב צער-בעלי-חיים זענען גערעכט לויט זייערע השגות און אידעען. כאטש אין דער אמת'ען וואל־טען זיי געדארפט אינגאנצען אויפהערען צו עסען, ווייל פלאנצען בעזיצען אויך א מין לעבען, און קע־נען אפילו בענקען, ווי פיל באטאניקער זאגען. נאר מ ט די צער-בעלי-חיים'ניקעס ווילען מיר דא נישט אריין אין א פילאזאפישער דיסקוסיע.

עס איז אבער כדאי צו בעמערקען צו די וועלכע מיינען, אז דאס גאנצע געזונד ליגט אין פלאנצען, דאס זיי האבען א גרויסען טעות. מען דארף האלטען אגעמישטע דיעטע פון פלאנצען און אויך פון פלייש און פיש. אויפהערען אינגאנצען עסען פלייש איז מעהר א רעזולטאט פון יאגעניש נאך דער מאדע ווי א שטרעבונג צו געזונד.

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז, צעגעלניאנא 4. פילהארמאניע נארוטאוויטשא 20.

היינט, דאנערשטאג, פינקטליך 8.30 אוו. קומט פאר א גרויסער מאסען-מיטינג
„די נייע תקופה אין ציוניזם"
מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: ל. לעוויטע (מיטגליד פון אקצ. קאמ. פארז. פון צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען),
ד"ר מ. הינדעס (מיטגל. פון אקצ. קאמ.), רעד. י. העפטמאן מיטגל. פון אקצ. קאמ.), מ. לימאן (מיטגל. פון ציונ. קאמ. אין לאדז) א. א.
בילעטען צו בעקומען: אין ביורא פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4), מ. ה. גורין (נאוואמיעסקא 15), מ. זארעק (רושגאווסקא 18), מ. פעלטא (גלובנא 57)
און אין טאג פון מיטינג אין דער קאסע פון פילהארמאניע.

פערשוואונדענער דער עקאָנאָמישער אָפּטימיזם.

אין „פּשעגלאָנד גאָספּאָדאַרטשי“, אָרגאַן פון די גרויס-אינדוסטריעלער („לעוויאַטאַן“) איז אָפּגעדרוקט אַנ'אַרטיקעל וועגען דעם פוילישען האַנדעלס-בילאַנץ. דער דאָזיגער אַרטיקעל איז זעהר כאַראַקטעריסטיש פאַר די שטימונגען, וואָס הערשען היינט אין די מאַסגעבענדע ווירטשאַפטס-קרייזען פון די אינדוסטריעלער און גרויסע הורט-סוחרים, עקס-און אימפּאָרטערען.

דער עקאָנאָמישער אָפּטימיזם, דער געשוואוירענער, וואָס איז אָבער נישט בעגרינדעט אויף קיין פאַקטען און פערמאַכט די אויגען אויף נעגאַטיווע ערשיינונגען, כדי זיי נישט צו זעהען, דער דאָזיגער אָפּטימיזם איז פערשוואונדען.

פערגלייכענדיג די ציפערען פונ'ם אויסלענדישען האַנדעל פאַר די לעצטע עטליכע יאָהר און בעטראַכטענדיג די ווייטערדיגע פּערספּעקטיווען אויף די נאָהענטסטע פּאָר יאָהר, קומט דער מחבר פונ'ם אַרטיקעל צום אויספיהר, אַז דער דעפיציט אינ'ם פוילישען האַנדעלס-בילאַנץ איז אַ סטאַבילע ערשיינונג, וועלכע קען פערשווינדען נאָר אין אַ פאַל פון אַנ'אויסערגעוועהנליכען געדעטעניש, וואָס וועט שאַפען די מעגליכקייטען צו פערגרעסערען דעם עקספּאָרט פון לאַנדווירטשאַפטליכע אַרטיקלען.

מ'דאַרף אָבער רעכענען, אַז ביים אָפּשליסען אַ רייהע ווייטערע האַנדעל-אָפּמאַכען, וועט זיך אויך פערגרעסערען דער אימפּאָרט קיין פוילען.

אַ שטאַרקע ענדערונג צום בעסערען וואָלט בעקענט קומען מיט'ן עפענען פאַר אונז די מזרח מערק. צוליב אַ גאַנצער רייהע פּאָליטישע טעמים, איז עס אָבער אַנ'ענין, וואָס מ'קען איהם דערווייל נישט נעהמען אין בעטראַכט.

פיל קען אויפגעטון ווערען ביים אָרגאַניזירען דעם אינערליכען פערברויך, וואָס קען פערשלינגען פיל מעהר, ווי ביז איצט אַרטיקלען פון אייגענער פּראָדוקציע.

פון דעם פוילישען האַנדעלס-בילאַנץ איז אין אַ גרויסער מאָס אָבהענגיג פוילענס צאָהלונגס-פעהיגקייט, און אין די צאָהלונגס-פּאָזיציעס פערנעהמען וואָס אַ מאָל אַ גרעסערען אָרט ציגזען און אַמאָרטיזאַציע-ראַטעס פון די אויסלענדישע לאַנגטערמיניגע הלואות, וועלכע זענען גענומען געוואָרען דורך דער רעגירונג, קאָמונאַלע אינסטיטוציעס און יחידים.

אונזערע חובות אין אויסלאַנד זענען נאַטירליך פיל קלענער, ווי ס'בעטרעפען אונזערע שולדען; אַזוי אַרום איז אויך אונזער צאָהלונגס-בילאַנץ אויף די נאָהענטסטע יאָהרען אַ נעגאַטיווער, און דער אויסוועג פון דער לאַגע אויף דער נאָהענטסטער צייט איז — אַ נייע לאַנגטערמיניגע אויסלענדישע הלואה.

אַזוי זעהט אויס די לאַגע, אויב מ'וויל זי נישט פערשלייערן און אָבנאַרען זיך אַליין.

אָבער דעם נעגאַטיווען האַנדעלס-בילאַנץ, — פיהרט אויס ווייטער דער מחבר — דאַרף מען נישט פערטוישען מיט'ן אָבפלוס פון גאָלד און וואַלוטען פון לאַנד. דער צופלוס פון קאַפּיטאַלען קיין פוילען דאַרף געזיכערט ווערען דורך אַ'ענטשפּרעכענדער אַלגעמיינער פּאָליטיק און די פערלייכטערונג אין אינטערנאַציאָנאַלען סחורות-אויסטויש דאַרף נישט אָבגעטיילט ווערען פון דער מיטאַרבייט ביים סטאַבילעזירען די פינאַנץ- און וואַלוטע-פּראָבלעמען.

ביי דער גאַנצער ניכטערקייט אָבער, פערגעסט דער מחבר וועגען איין זעהר וויכטיגען מאָמענט, וועגען דער נויטיגקייט צו פערגרעסערען די אינערליכע קאָנסומציע נישט נאָר דורכ'ן אַרויסשטויסען די פּרעמדע פּראָדוקציע, נאָר דורך ממש הויבען דעם אַלגעמיינעם פערברויך, דורכ'ן הויבען און פערשטאַרקען די קאָנסום-קראַפט פונ'ם פערברויכער.

אָבער דאָס איז אַנ'ענין, וועגען וועלכען עס ווילען דערווייל נישט רעדען — נישט די העררען פון „לעוויאַטאַן“, און נישט פון אייניגע אַנדערע קרייזען.

—ן.

וואַנדערוועלדע וועגען פּאַלעסטינע.

אין פּאַריז ביים שרייבער פיער מיל, האָט מען גערעדט וועגען ציוניזם. מיל אַליין אינטערעסירט זיך מיט'ן ציוניסטישען עקספּערימענט, נאָר ער מיינט, אַז יודען וועלען סוף-כל-סוף ווינציג וואָס געווינען, בלויז די ענגלישע רעגירונג אַליין וועט פּראָפיטירען דערפון, האָט ער נישט צום ציוניזם קיין וואַרעמע סימפּאַטיעס.

איינער פון זיינע פריינד, וואָס האָט אַליין ערקלערט, אַז צפון-אַפריקאַ קען ער פיל בעסער, ווי פּאַלעסטינאַ, האָט זיך אַרויסגעזאָגט אַזוי: „איך קום פון ירושלים, וואו איך האָב פערבראַכט פיר אָדער פינף טעג. דאָס איז נישט גענוג צו שאַפען זיך אַ מיינונג, און די מעהרסטע צייט פון מיין בעזוך האָב איך פערבראַכט מיט די דאָמיניקאַנער מאָנאַכען פון סענט-עטיען. פונדעסטוועגען דוכט מיר, אַז די ציוניסטען זאָרגען זיך מעהר אויסצולערנען די יודען רעדען העברעאיש, איידער אויסלערנען זיי ערד-אַרבייט. איך אַליין רעד נישט קיין העברעאיש, נאָר איך האָב אַנ'אויער פון אַ שפּראַך-קענער, און הערענדיג, ווי אַזוי די יודען רעדען צווישען זיך, ווי אַזוי זיי בריגגען אַרויס די העברעאישע קלאַנגען, בין איך געקומען צום שלוס, אַז זיי רעדען די שפּראַך פון זייערע אבות, ווי מען וואָלט גערעדט אַ פרעמדע שפּראַך, אָדער אַ געקינצעלטע שפּראַך, ווי צום ביישפּיל, די אינטערנאַציאָנאַלע שפּראַך עספּעראַנטאָ אָדער וואָלאַפּיק... איז דאָס נישט אַ סימבאָל, אַז עס איז פאַרהאַן עפּעס געקינצעלטעס אין ציוניזם גופא?

— ווי אַזוי די שפּראַך ווערט גערעדט? — האָב איך געענטפערט, — קען זיין, אַז אין אַ געוויסער מאָס זענט איהר גערעכט. אָבער איינס איז זיכער, אַז העברעאיש איז נישט געווען קיין טויטע שפּראַך. די מפרשים (פערטייטשער) פון תלמוד און פיל געלערנטע יודען האָבען זיך שטענדיג בענוצט מיט דער שפּראַך. כמעט אַלע פּאַלעסטינער יודען מוזען זיך אויסלערנען העברעאיש און זיי לערנען זיך אויס. איז דאָס נישט אַנ'איבערציינגענדער פאַקט, וואָס טויזענדער מענשען האָבען אין פערלויף פון ווייניגער ווי איין דור זיך אָפּגעזאָגט פון אַלע דיאַלעקטען אין יודיש און האָבען אָנגענומען די אַלגעמיינע שפּראַך? איז דאָס נישט דער בעסטער בעווייז, אַז די בעוועגונג איז נישט געקינצעלט, נאָר פערקעהרט, עס ווייזט אָן אויף אויסערגעוועהנליכעס און ליכטיגעס אין דעם ציוניזם?

— יאָ, עס איז געוואָרען אַ טעמע פאַר דער היינטיגער ליטעראַטור. די געשיכטע פון דעם רוסישען יודען בן יהודה. ער איז געווען אַ סטודענט פון מעדיצין אין פּאַריז, אַ קראַנקער, וואָס שפּייט מיט בלוט. ער האָט געמוזט האָבען אַ וואַרעמען קלימאַט געזונד צו ווערען. לאַ'ט ער אַליין איבער, ווערט אַ ציוניסט, פאָהרט קיין ירושלים, האָט דאָרט החיה, און בויט די ערשטע היים, וואו מען רעדט העברעאיש, אַלס אַנ'אומגאַנגס-שפּראַך. זיין ביישפּיל האָבען צוערשט נאָכגעפאָלגט צוויי דריי פאַמיליעס, נישט מעהר, אָבער שפּעטער האָבען איהם שוין נאָכגעטון מאַסען ציוניסטען, און היינט צו טאָג איז העברעאיש אין גאַנץ פּאַלעסטינאַ די אָפּיציעלע שפּראַך און איז אויך די שפּראַך, אויף וועלכער מען לערענט.

דאָס איז, נאַטירליך, אַ מערקווירדיגער ביישפּיל פון דער גרויסער ווירקונג, וואָס איין איינציגער מענש קען האָבען, ווען דער באַרען איז נאָר אַ נינסטינגער, און ווען זיין איניציאַטיוו פאַלט צוזאַמען מיט אַ גרויסער נויטווענדיגקייט.

בן יהודה'ס פּראָבע וואָלט געווען אַנ'אומזיסטע, ווען פיל זאָלען נישט נאָכפאָלגען זיין ביישפּיל. זיין פּראָבע מיט העברעאיש האָט דערפאַר געהאַט אַנ'ערפאָלג, ווייל דער שטראָם יודען, וואָס איז געקומען פון אַלע לענדער קיין פּאַלעסטינאַ, האָט זיך געניטיגט אין אַנ'אַלגעמיינער שפּראַך, און פון דער צווייטער זייט, האָט מיטגעהאָלפען דאָס, וואָס די יודישע בירגער פון ארץ-ישראל זעהען מיט אַלע כחות צו זיין די געבילדעטסטע, געזעלשאַפטליכע גרופּע, וואָס איז נאָר פאַרהאַן אויף דער וועלט. דאָס איז אַנ'איינענאַרטיגקייט, אָדער אַ פּריווילעגיע, נעהמט עס ווי איהר ווילט, אַזוי איז עס.

מיר האָבען דאָ, אייגענטליך, אַ קליינע גרופּע: נישט גרעסער פון דער בעפעלקערונג פון אַ קלענערער שטאָט צווישען די גרויסע פראַנצויזישע שטעט. אָבער וואו נאָך וועט איהר געפינען אַ גרופּע מענשען פון אַזאַ צאָהל, צווישען וועלכע אינטעליגענטען זאָלען אויסמאַכען די מעהרהייט פון דעם פּראָדוצירענדען, פון דעם אַרבייטער-קלאַס? פיר און פערציג פּראָצענט פון אַלע אָרגאַניזירטע אַרבייטער בעזיצען אַ העכערע בילדונג, און דער פּראָצ. שטייגט אַרויף ביז צו זעקס און פופציג דוקא ביי די, וואָס געוועהנליך, שטעהען זיי אויפ'ן נידעריגסטען שטאַפּעל פון געזעלשאַפטליכען לייטער— ביי די ערד-אַרבייטער.

עס איז אפילו אמת, אַז די צופיל געבילדעטקייט רופט אַרויס ביי אַ סך מענשען ניכער צווייפלען, איידער בעוואונדערונג.

מען זאָגט, אַז דאָס איז נישט נאָרמאַל. דאָ האַנדעלט זיך בלויז וועגען עטליכע טויזענד מענשען. אָט די אַלע סטודענטען פון פילאָזאָפיע, אַגראָנאָמיע, וועלכע מען זעהט שטופּען וואָגענס, האָקען שטיינער אויף די וועגען, זענען געוואָרען „פּיאָנערען“ צוליב זייער ענטוזיאַזם. דאָס איז טאַקע זעהר סימפּאַטיש. אָבער וויפיל וועט דער ענטוזיאַזם אָנהאַלטען? און אויב מען זאָל שוין צוגעבען, אַז ער וועט אפילו אָנהאַלטען, צי וועט ער אָבער איבערגעהן צום ווייטערדיגען דור? וואָס וועלען טון די זיהן און טעכטער? וועלען זיי האָבען דעם אידעאַליזם פון זייערע עלטערן? וועלען זיי טאַקע וועלען זיין חייט פון ציוויליזירטע צענטערס און פערבלייבען פשוט'ע פויערים און פאַרמערס, ווי די, וואָס מען זעהט אין פתח-תקוה און אין ראשון לציון? אָדער פערקעהרט, זיי וועלען אַוועק צו אַנדערע פּראָפעסיעס און אין אַנדערע לענדער? צי וועט דער העררליכער בונד פון גייסטיגער און פיזישער אַרבייט פערבלייבען אַזוי אויף ווייטער אין פּאַלעסטינאַ?

דעם אמת געזאָגט, זענען עס אַלץ ערנסטע פראַגען. ווען מיר זענען געווען אין דגניה, די ווינטיגסטע פון די חלוצים-קאָלאָניעס, האָבען די עלטערע מיטגלידער זיך אַליין געשטעלט אַזעלכע פראַגען. זיי האָבען אָבער ווייניג געקענט ווייסען, ווי אַזוי די פראַגען וועלען געלעזט ווערען. און ווער קען עס ווייסען? אין בעצוג צו אַזאַ בעוועגונג, ווי די ציוניסטישע, מוז מען זיך שטאַרק רעכענען מיט די מעגליכקייטען, און מיט געשעהענישען, וואָס מען קען נישט פאָראויסזעהן. מען קען דאָ נאָר רעדען וועגען דער געגענוואַרט, וועגען דער ריהרענדער אָנשטרענגונג צו פערווירקליכען „די יודישע אַמביציע: צו מאַכען פון ארץ-ישראל אַ לאַנד, וואָס זאָל שטעהן אָן דער שפּיץ פון מענשליכען רענקען“.

מען דערמאָהנט זיך אָן בערנאַרד לאַזאַר'ס ווערטער: „אַז דער יוד איז אַ מענש, וואָס האָט זיך אויסגעלערנט לייענען נאָך מיט הונדערטער יאָהרען צוריק“. ער זאָגט ווייטער: ניינציג פּראָצ. פון די אַראַבער קענען נישט לייענען און שרייבען. כאָטש אין פּאַלעסטינאַ זענען נישטאָ קיין צוואַנג-שולען, פון דעסטוועגען קענען אַלע פּאַלעסטינער יודען לייענען און שרייבען.

פון די פינף הונדערט טויזענד ענגלישע פונט, וואָס עס בעטרעפט דער בודזשעט (רעכנונג פון אויסגאַבען פאַר'ן יאָהר) פון קרן היסוד, גיט ער אויס מעהר פון הונדערט טויזענד פאַר די פערשידענע בילדונגס-אַנשטאַלטען. אָט פונקט ווי אַ האָטעל-איינגענטימער זאָגט: „הונדערט צימערן, הונדערט וואַנעס“, אַזוי קענען די ציוניסטען זאָגען: „הונדערט קאָלאָניעס, הונדערט שולען“. די עלטערען, ווירער, געפינען דאָרט, וואָס זיי זוכען. מעהר פון פופציג פּראָצענט פון זיי צאָהלען שכר-לימוד. ענגלאַנד, די מאַנדאַטען-מאַכט, טוט נישט אויף קיין גרויסע זאַכען... נאָר אויב די שטיצע פון דער רעגירונג איז אַ קנאַפּע, זענען אָבער היבש גרויס די נדבות פון איינצעלנע פּערזאָנען, פאַר דער גימנאַזיע אין תל-אביב, פאַר'ן חיפה'ער טעכניקום, פאַר'ן ירושלים'ער אוניווערזיטעט און פאַר דער ביבליאָטעק. מען גיט מיט אַ ברייטער האַנד.

איידער דער ציוניזם איז אויפגעקומען, זענען אין פּאַלעסטינאַ קיין אַנדערע שולען נישט געווען, אויסער די שולען פון דער „אַליאַנס איזראַעליט“

(ווייטער זעה 7-טע זייט)

בירגער-אַסימילאַציע אין פראַנקרייך.

(אַ בריף פון פּאַריז).

אַז אַ מעהרהייט וויל שטענדיג אַז די מינדערהייט זאָל געהען מיט דעם אַלגעמיינעם וועג און נישט שאַפען אין לאַנד קיין ספּעציעלע בערינגונגען פאַר זיך און נישט אַרויסרופען קיין רייד וועגען אַ „מינדערהייט-פּראָבלעם“ — דאָס איז אַ נאַטירליכע ערשיינונג. אָבער פיהרען אַ פּאָליטיק פון אַסימילאַציע, וואָס דאָס זאָל נישט זיין, אַ גוטמוטיגע אָדער אַ בייזוויליגע, אין ביידע פאַלען פערלאַנגט עס אַ געוויסע ענערגיע און אַקטיוויטעט. מען מוז דאָס נישט נאָר וועלען, נאָר מען מוז אויך עפּעס טון דערצו, מען מוז דערצו, למשל, נישט נאָר בויען אַ סך שולען פאַר די פרעמד-שפּראַכיגע, נאָר מען דאַרף אויך זעהן, אַז די נאַציאָנאַלע מינדערהייט זאָל נישט קענען האָבען איהרע אייגענע שולען. מיט גוטען אָדער מיט בייזען מוז מען זיי אונטערדריקען.

פראַנקרייך האָט דערצו נישט בלויז קיין חשק נישט, נאָר אויך נישט קיין צייט. פראַנקרייך בויט נאָך היינט דאָס, וואָס די מלחמה האָט צושטערט, נישט נאָר שטעדט און דערפער און פעלדער, נאָר זי האָט ווידער אויפצובויען די פאַרשוואונדענע בעפעלקערונג, אין אַזאַ מאָמענט קאָן מען נישט טראַכטען צופיל וועגען אַסימילירען די נייע עלעמענטען. מען מוז זיין צופרידען, ווען מען בעקומט זיי, די נייע עלעמענטען. אפשר וועט עס ווערען אַנדערש אין פופצעהן, צוואַנציג יאָהר אַרום און מענשען און מלוכות וועלען נאָר נישט וועלען אָפּלענען פון דער פערגאַנגענהייט, אָבער דערווייל האָט נישט די פראַנצויזישע מלוכה קיין צייט צו פערשווענדען אויף אַזעלכע רעאַקציאָנערע שפּילערייען אין נאַציאָנאַלער פּאָליטיק.

דאָס הייסט, אַז פאַר יודען איז דאָ צייט צו פערנעהמען גוטע פּאָזיציעס און „בעוויזען“, אַז זיי קענען ווערען ניצליכע בירגער און זיין דערביי אַנ'אויסגעשפּראָכענער יודישער נאַציאָנאַלער עלעמענט. זיי דאַרפען נישט פריהער פון אַלץ „בעווייזען“. זיי האָבען נאָר איינצובירגערען זיך ווי עס דאַרף צו זיין אין עקאָנאָמישען לעבען פון לאַנד. און דאָס טוען זיי.

ווי יודען קענען אויפבויען אַ נייע אינדוסטריע, דאַרף מען נישט דערצעהלען אונזערע יודען. אָבער אינטערעסאַנט איז עס, עס מוז דאָך זיין אינטערעסאַנט צו זעהן, ווי אין פערלויף פון אַ צעהן יאָהר נעמט זיך אין פּאַריז אַ גרופּע צוגערייזטע יודען אַרבייטען ראַמען-טאַשען, די וועלט-בעריהמטע שעהנע, לוקסוריעזע, פּאַריזער ראַמען-טאַשען פון לעדער, פון שטאָף פון אַלערליי קאָמפּאָזיציעס. עס זענען דאָ היינט אין פּאַריז קנאַפּע פופצעהן הונדערט וואַרשטאַטען מיט פינף, צעהן, צוואַנציג, דרייסיג און נאָך מעהר אַרבייטער, וואו מען נרייט צו דעם ראָזינען העכסט-ענטוויקעלטען אַרטיקעל. אונזערע „אחינו בני ישראל“ אַרבייטען אויס נישט נאָר איינפאַכע און בילינע זאַכען, נאָר מאַכען אויף בעשטעללונג פאַר די ערשט-קלאַסיגע הייזער, וואו יעדע טאַש ווערט אַרויסגעשטעלט אין פענסטער ווי אַ צירונג און פערקויפט צו די טייערסטע פּרייזען.

דאָס לעצטע יאָהר איז שוין געווען נישט קיין קליינער קריזיס אין דער ראָזינער אינדוסטריע, ווייל די צאָהל וואַרשטאַטען און „פּאַטראָנען“ (פאַבריקאַנטען) איז אויסגעוואַקסען צו שטאַרק און דער אָנבאָט פון סחורה איז געוועזען גרעסער ווי דער פערלאַנג. אָבער דער קריזיס איז אַריבער און מען אַרבייט ווייטער.

אַ גרויסער פאַך איז, פערשטעהט זיך, שניידעריי און הויפּטזעכליך ראַמען-קליידער. עס איז אַנ'אַרבייט אויף עקספּאָרט פאַר אַלע לענדער פון דער וועלט. אָבער דאָס הייסט נישט, אַז דאָס איז איינפאַכע סחורה און מען קאָן דאָס אַזוי גרינג מאַכען. פּאַריז איז די הערשערין אין דער מאָדע-וועלט. פון פּאַריז פערלאַנגט מען אַ בעוונדערען, פיינערען געשמאַק. די סחורה מוז טראָגען דעם שטעמפּעל פון אַ פּאַריזער צושניידער-האַנד. און יודען זענען נישט אָפּגעשטאַנען פון די נייעסטע מאָדע-פּאָרערונגען און האָבען געשאַפען קאָלאָסאַלע דאַמען-קליידער-אינדוסטריע פאַר עקספּאָרט, חוץ דעם, וואָס זיי אַרבייטען נישט שלעכט פאַר דעם פּאַריזער מאַרק גופא.

און דאָס איינענע איז מיט פעלץ-סחורות און מיט קאַשקעטען (די ענגלישע היטלען). מען אַרבייט אַן מען פערנעהמט אַנ'אָרט, אַ סאַלידע און אַ זיכערע אין הינען עקאָנאָמישען לעבען. מיר האָבען דאָ גוטע 25־30 טויזענד יודישע אַרבייטער.

דאָס אַליין, וואָס יודען זענען גוט פערטראָטען אין אַרבייט און ברייטען אויס דעם פראַנצויזישען מאַרק און ברענגען מיט זיך נייע פערבינדונגען אין דער גרויסער וועלט, בעפרייט זיי פון דעם, אַז מען זאָל קומען צו זיי מיט דער פאָדערונג, זיי זאָלען עפּעס און אימיצען „בעווייזען“, זיי זענען אויסגעצייכענטע בירגער. דאָס איז אַלץ.

די לעצטע טעג איז גאַנץ פּאַריז אויסגעפוצט אין אַלערליי יודישע אַפּישען און פּלאַקאַטען. דאָס איז שוין אַזוי צו זאָגען ווייל עס שפּאַרט אַרויס אין דרויסען, חוץ למחנה, אינעווייניג, אין די דאַמען פון דער יודישער בעפעלקערונג, קאָכט עס היינט, ווי אין אַ גוטער, אַלטער אמת-יודישער שטאָט. פאַר די לעצטע צוויי יאָהר, האָבען זיך דאָ געגרינדעט נישט ווייניגער ווי אַ צעהן נייע מאָדערנע יודישע שולען פאַר קינדער. עס האָט זיך אָרגאַניזירט אַ רייהע גאַנץ בעדייטענדע סטודענטען-פעראיינען. מען האָט אָפּגעהאַלטען אין פערלויף פון סעזאָן צעהנדליגער פערזאַמלונגען, מיט ליטעראַרישע און פּאָליטישע אַרויסטרעטונגען. נישט רעדענדיג, אַלוא וועגען שטענדיגע צוויי טעאַטערס.

אין אַזאַ מין סביבה און אַטמאָספערע בעקומט שוין, — ריכטיגער געזאָגט, — קאָן בעקומען, — נאָך ריכטיגער געזאָגט, — וואָלט געקאָנט בעקומען — אַ בעזונדערע בעדייטונג דאָס, וואָס אין פּאַריז געפינט זיך די צענטראַלע אינסטיטוציעס פון דער יק"א, פון דער „אַליאַנס איזראַעליט אוניווערסעל“, אַ גרויסע ביוראָ פון דער „האַיאַס-עמיגרעקט“-אָרגאַניזאַציע, דאָס ביוראָ פון לעאָ מאָצקין א. אַז. וו., אַז דער מאָסקווער קאָלאָניזאַטאָרישער „אָזעט“ האָט דאָ זיין אָפּטיילונג און פּראָבירט אַרבייטען אינטענסיוו, איז קלאָר פון זיך אַליין. און אַזוי צעהנדליגער אַנדערע געזעלשאַפטען.

קאָן מען אין אַזעלכע אומשטענדען שטעלען די פראַגע וועגען אַסימילאַציע פון יודען אין פראַנקרייך? ניין, פּאַריז איז געוואָרען איינע פון די גרעסטע יודישע צענטערן אין אייראָפּע, וואו יודען דאַרפען זיך נישט אַסימילירען.

וו. גראַסמאַן.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אויערען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נאָכט אויך 9
און לעמשניצע, אַלעקסאַנדער 17 פון 10—11 און פון 2—3

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

16 דאנערשטאג
ל
אב תרפ"ח

אויגוסט
זון-אויפגאנג 4.23
זון-אונטערגאנג 7.00

הלואי אויף לאנגע יאהרען!

דער נעכטיגער טאג איז אין דער יודישער קהלה אדורך אהן איין טויט-אנמעלדונג. דאס איז א פאל, וואס האט נאך אין לאדז נישט געטראפען, זייט די איצטיגע קהלה איז א קהלה.

עלטערען, גיט אכטונג אויף אייערע קינדער!

(—) נעכטען, בעת דער 2-יעהריגער מענדיל ווינער האט זיך געשפילט אויף די טרעפען פון הויז נארוטאוויטשא 19. איז ער פלוצלינג אראפגעפאלען, פון וואס עס איז איהם צוקלאפט געווארען דער מוח-שארבען.

פאגאטאוויע האט דעם צוויי-יעהריגען יונגעל אין א האפנונגסלאזען-צושטאנד איבערגעלאזט אויפ'ן ארט.

פאר נישט אכטונג געבען אויפ'ן קינד, האט פאליציי געגען די עלטערען צונויפגעשטעלט א פראטאקאל.

אז מען געהט זיך באדען...

(—) פראנצישעק פודאלסקי פון לאדז האט זיך איבערשפאצירט פון זגערזש קיין לאדז צופוס. אדורכגעהענדיג א טייכעל האט זיך איהם פערגלוסט אבצובאדען. ער האט זיך טאקי נישט לאנג מישב געווען אוועקגעזעצט זיך הינטער א בוים, אויסגעטון זיך, און אריין אין וואסער. אין וואסער האט ער זיך גוט אבגעקיהלט און אויסגעבאדען, נאר ווילענדיג זיך אנטון, האט ער שוין מעהר דאס אנגעטוהעכץ נישט געהאט.

ביז פארנאכט איז פודאלסקי געזעסען און געקוקט אין דער וועלט אריין. ארום פארנאכט ערשט איז עמיצער אנגעקומען און האט איהם געבארגט זיין פאלטא און אזוי איז ער אריינגעקומען א האלב נאקעטער און בארפוסער קיין לאדז, וואו ער האט וועגען זיין „מאלער" געמאלדען דער פאליציי.

העלפט יודישע נשרפים!

מיט א צוויי וואכען צוריק איז אפגעברענט געווארען דאס שטעטעל באבראווניק ביי דעמבלין 50 יודישע פאמיליעס זענען געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ און אהן מיטלען צום לעבען. ס'האט זיך געבילדעט א הילפס-קאמיטעט בראש מיט'ן דיבעקטאר פון דער קאאפעראטיווער באנק ה' יוזעף

אינ'ם נאמען פון קאמיטעט האט זיך צו אונזער קהלה געווענדעט נאך הילף דער דארטיגער שוחט יעקל ראטשילד. ער בעט שטיצע פאר'ן קאמיטעט אדער עפיס א פאסטען, וואס עס זאל איהם געבען פרנסה.

„Cefi" i „Ramaso"

צו די בעסטע אינלענדישע קאסמעטישע אויסארבייטונגען, קען מען צורעכענען אהן שום ספק דעם קרעם צו זומערשפרענקלעך „צעפי" ווי אויך דאס אויסגעפרובטע מיטעל געגען שווייס „ראמאזא".

דאס זענען אויסגעצייכענטע פראפאראטען, וואס אין א געוויסער הינזיכט איבערשטייגען זיי נאך מיט זייער קוואליטעט די אויסלענדישע פאבריקאציעס.

אויפ'ן גרונד פון לאנג-יעהריגע ערפאהרונגען האט דער ערפינדער פון קרעם „צעפי" דעצידירט צו ווארפען אויפ'ן מארק זיין ערפאלגרייך קאסמעטיש-מיטעל, וואס איז אין א סך פאלען א'נאמת'ע וואוילטאט פאר מענשען, וועלכע האבען זומערשפרענקלעך. אזוי איז אויך מיט דעם ווירקזאמען מיטעל געגען שווייס „ראמאזא": נאכ'ן צווייטען טאג פון געברויכען בעמערקט זיך שוין א ווירקונג פון דער פליסיגקייט „ראמאזא" און נאך 8 טאג פערשווינדעט גענצליך דאס שוויצען. צו יעדער איינציגער דאזע פון די אויבענדערמאהנטע פרעפאראטען, איז בייגעלעגט א גאראנטיע.

עס רודערט זיך שוין אין דער קהלה.

אונטערהאנדלונגען, פערשטענדיגונגען און ס'האלט ביי א נייעם בלאק.

ווי להבדיל ביי די גרויסע, אמת'ע, איז אויך אין אונזער שלימזל'דיגער קהלה שוין געווארען א כלל, אז יעדע פאר חדשים קומט פאר א נייער קריזיס און סקריזיסט זיך אזוי לאנג, ביז... ס'קומט אן א נייער קריסיס.

די לעצטע צייט, שטעהט ביים רודער אין דער לאדזער קהלה די „אגודה", אבער איהר מאכט איז נישט קיין פולע: אויב אין דער קהלה-פערוואלטונג האט זי מיט דעם פאלקיסט אין רב, א מעהרהייט, האט זי אבער נישט די מעהרהייט אין ראט און קען אליין נישט בילדען קיין קווארום.

ווען ס'איז שוין מיט מזל אנגענומען געווארען דער בודושעט אין דער קהלה-פערוואלטונג, האט מען זיך אין די אגודה-קרייזען אנגעהויבען פערטראכטען אויף א מיטעל ווי אזוי צו קומען צו א ראט-זיצונג און צו בעשטעטיגען דעם בודושעט.

האט מען זיך ווידער גענומען צו דעם אלטען מיטעל: מ'האט זיך נעלאזט צו די „אונפארטייאישע" מיט וועלכע מ'האט זיך שוין עטליכע מאל איבערגעבעטען, צוריסען, געשלאסען בלאקען און ווייטער צוקריגט. דעם ערשטען פרוב-באלאן האט מען נעלאזט זעהר א געלונגענעם. אלס משגיח אויף כשרות אין די שעכט-הייזער איז אנגענומען געווארען אנ'אלעקסאנדערער חסיד און רוקא פון די אויבערשטע קרייזען. דאס האט אריינגעטראגען א געוויסע צורודערונג צווישען די אלעקסאנדערער חסידים און איינגע פון זיי האבען פערלוירען זייער קאמפסלוסטיגקייט, דערווייל איז מצד די „אגודה"-קרייזען געקומען אנ'אפיציעלער פארשלאג וועגען שליסען א בלאק.

אין די קרייזען פון דער „אגודה" גופא, האט דער ראוינער פארשלאג ווייערער נישט געפונען קיין אנערקענונג ביי אלעמען. א טייל — די מינדערהייט האלט, אז דאס איז אנ'איבריגער ענין, אז די א לעקסאנדערער וועלען סיי-ווי-סיי מוזען שטימען מיט דער „אגודה", בפרט, אז מ'האט זיי שוין געגעבען א „לעקעכעל". שאפען אנ'אפמאך הייסט זיך פערפליכטען בנוגע זיי און אפגעבען זיי א טייל פון דער מאכט, איינגע פון די נייע אמטען און פאסטענס, וואס ווערען פאראויסגעזעהען א. א. וו.

די אנדערע ראגענען האלטען, אז מ'דארף זיך נישט פערלאזען אויף קיין צופעליגקייטען און מ'דארף שליסען א פארמעלען אפמאך, כדי זיין זיכער און דאן דורכפיהרען אלע נויטיגע בעשלוסען און בעשטימונגען.

אויך ביי די אלעקסאנדערער חסידים זענען פאראהאנען צוויי צדדים: איינגע אויף וועלכע די בעשטימונג פונ'ם משגיח האט געמאכט, אנ'איינדרוק, זענען אפגעשוואכט געווארען אין זייער נענגערשאפט צו דער אגודה, די אנדערע רוקא האלטען, אז נאר מיט דער אפאזיציע, וועלען זיי קענען עפיס אויספועלן און נישט לאזען זיך אינגאנצען רעררריקען.

ס'זענען פארגעקומען עטליכע שמועסען און מאנטאג אווענט האט שוין געזאלט פארקומען די רעצידירענדע צוזאמענקונפט פון ביידע צדדים, אבער עפיס האט געשטערט און די זיצונג איז נישט פארגעקומען.

די פיהרער פון דער „אגודה" זענען אגב שניט אנוועזענד אין לאדז איז שווערער צו קומען צו דער פערשטענדיגונג. דערווייל האט דינסטאג געזאלט פארקומען א זיצונג פון דער בודושעט-קאמיסיע ביים קהלה-ראט — אויף צו בעטראכטען דעם בודושעט פאר'ן יאהר 1928. צו דער זיצונג זענען געקומען בלויז די פיר אגודה-מיטגלידער (די ראווארעם מענדעלואן, אייזנער, אקאוויע און נוטמאן).

פון די אונפארטייאישע איז קיינער נישט געקומען, ווייל זיי זענען — זעהט אויס-געזוען דעריינגעטירט און נישט געוואוסט ווי אזוי זיך צו האלטען. דער קהלה-בודושעט איז דערווייל אנגענומען געווארען ווי ס'האט איהם פארגעשלאגען די פערוואלטונג און ערשט אויף דער נאהנטסטער זיצונג פון ראט וועט זיך צופלאקערען דער נייער קאמף.

די בעפעלקערונג זאל מאכען איהרע איינקויפען נאר אין די ערלויבטע האנדעלס-שעה'ן.

נעכטיגע שטורמישע פערזאמלונג אין קאלאניאל-הענדלער-פערבאנד.

נעכטען מיטוואך ד. 15. ד. ח. איז אין קאלאניאל-הענדלער פעראיין (צעגעלניאנא 15) פארגעקומען א פערזאמלונג פון אלע קאלאניאל, שפייז- און פוטער-הענדלער אויף וועלכער עס איז בעטראכט געווארען די פראגע, וועגען האנדלען אין די נישט ערלויבטע שעה'ן.

א רייהע רעדנער האבען אנגעוויזען אויף די פערשארפטע שטראפען, וואס האבען זיך לעצטענס אנגעהויבען צו שיטען צוליב דעם נישט אפהיטען די פארשריפטען וועגען די האנדעלס שעה'ן. א סך הענדלער זענען בעשטראפט געווארען מיט איינגע הונדערט זלאטעס און אפילו מיט ארעסט.

נאך א לענגערער הייסער דיסקוסיע, איז אנגענומען געווארען א רעזאלוציע, אין וועלכער די הענדלער ווערען אויפגעפאדערט, בכדי אויסצומיידען די שטראפען, שטרענג אבצוהיטען די פארשריפטען וועגען די האנדעלס-שעה'ן, ד. ה. נאך 7 א זייגער אין דער וואכענס און זונטאג און די חגאות א גאנצען טאג — נישט צו האנדלען. עס וועלען צו דעם צוועק בעשטימט ווערען ספעציעלע קאנטראלערען פון צווישען די הענדלער. געגען די, וואס וועלען זיך נישט האלטען אין בעשלוס וועלען אנגענומען ווערען שארפע מיטלען.

דאן איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען מיט א אפעל צו דער לאדזער בעפעלקערונג, אז זי זאל איהרע איינקויפען מאכען נאר אין די ערלויבטע האנדעלס שעה'ן.

צום סוף איז נאך בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צום יודישען קלאב און צו די געהעריגע מיניסטעריומס מיט א פאדערונג צו דערלויבען אין דער ערגעהרונגס בראנזשע זונטאג און די חגאות צו האנדלען פון 7 ביז 10 פארמיטאג און צו פערלענגערען די האנדעלס-שעה'ן אין דער וואכענס ביז 9 א זייגער אין אווענד.

בעשולדיגט אין דעזערציע.

פראצעס אין מיליטערישען געריכט.

די טעג איז אין היגען מיליטערישען קרייז-געריכט פארגעקומען א זעהר אינטערעסאנטער פראצעס געגען א געוויסען ש. ב.

דער דאזיגער יונגערמאן איז אנגעקלאגט געווארען דערפאר, וואס ער איז זיינער צייט, אלס צוגעהערעגער פון יאהרגאנג 1903, אומלעגאל אוועק קיין ארץ-ישראל.

דארט האט ער פערברענגט א געוויסער צייט און ער איז שפעטער צוזאמען מיט זיינע עלטערן צוריקגעקומען קיין פוילען.

ער האט זיך באלד אליין איבערגעגעבען אין רשות פון דער בערופענער מיליטער-מאכט, אבער זיין יאהרגאנג האט שוין דעמאלט געהאט אפגעדינט 7 חדשים.

דורך דער צייט האט דער אנגעקלאגטע שוין דורכגעמאכט דאס מיליטער-דינסט און איצט איז ער ערשט געשטעלט געווארען פאר'ן געריכט אלס דעזערטער.

אויף דער געריכטס-פערהאנדלונג האט דער אנגעקלאגטער זיך נישט בעקענט צו דער פארגעווארפענער שולד און ערקלערט, אז ער איז אוועק קיין ארץ-ישראל נישט בכדי אויסצומיידען מיליטער-דינסט, נאר בכדי צוריקצוברענגען פון דארט זיינע עלטערן אונטער וועמענס השגחה ער האט געוואלט איבערלאזען זיין קראנקע פרוי און קינדער, ווי אויך זיין פערמעגען, ווען ער וועט אריינגעצויגען ווערען אין אקטיווען דינסט.

אזוי ווי די עלטערן האבען נאר געהאט די מעגליכקייט צוריקצוקומען, האט ער זיך געשטעלט אין רשות פון דער מיליטער-מאכט בכדי אויסצופיהרען זיינע פליכטען.

דער פראקוראר האט זיך געשטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט, אז דער אנגעקלאגטער דארף בעטראכט ווערען פאר א דעזערטיר און פון דער אמנעסטיע ממילא נישט געניסען.

מיט א גרויסער רעדע איז דאן ארויסגעטרעטען פערטיידיגער פון בעשולדיגטען ש. ב.

דער בעקאנטער היגער אדוואקאט אלפרעד ביליק, וועלכער האט דורכגעפיהרט די טענה, אז כל-זמן א פאבאראווי איז נישט אריינגעצויגען געווארען אין די מיליטערישע רייהען אדער האט נישט בעקומען קיין „קארטע פאוואלאניע" צוזושטעלען זיך אין א בעשטימטען טערמין, קען ער נישט בעטראכט ווערען, בשום אופן, פאר קיין דעזערטיר. אויב אזוי דארף אזא איינער געניסען פון די אמנעסטיע-הנחות.

דער פערטיידיגער איז אבער נאך ווייטער געגאנגען און האט אפילו געשטעלט א פארשלאג דעם גאנצען פראצעס ריבערצוגעבען דער קאמפעטענץ פון ציוויל געריכט.

דאס געריכט האט אבער בעשלאסען דעם פראצעס דערווייל אפצולייגען און אויפ'ן נאהענטסטען טערמין ארויסצורופען אנ'עקספערט פון דער פ. ק. או.

טראגישער פארפאל אין קעסטענבערג'ס פאבריק

3 ארבייטער אבגעבריהט געווארען מיט זאליך-וואסער.

(2) דעם פערגאנגענעם שבת איז אין קעסטענבערגס פאבריק אויף דער נאווא טארגאווא 26 געשעהן א טראגישער צופאל. דער 30-יעהריגער פראנצישעק מאלאשא, דער 25 יעהריגער פעליקס אורבאניאק און דער 26 יעהיגער אנטאני מיקאלאיטשיק האבען איבערגעטראגען א באלאן מיט זאליך-וואסער פון א וואגען אין סקלאד. בעת דעם איבערטראגען האבען די ארבייטער אראבגעלאזט דעם באלאן, וועלכער איז צובראכען געווארען. אלע דריי ארבייטער זענען שטארק אבגעבריהט געווארען. דער ארויסגערופענער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע האט זיי ערטיילט די ערשטע הילף און צוליב מאנגעל פון פלאץ אין די שפיטאלען זענען זיי אבגעפיהרט געווארען אין זייערע וואוינונגען.

היינטיגער ציוניסטישער מיטינג אין „פילהארמאניע".

דער היינטיגער ציוניסטישער מיטינג, וואס ווערט איינגעארדענט דורך דער היגער ציוניסטישער ארגאניזאציע, האט ארויסגערופען גרויס פעראינטערעסירונג אין די יודישע נאציאנאלע קרייזען אין לאדז.

די פיהרער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען, וואס בעטייליגען זיך אין דעם היינטיגען מיטינג, וועלען אין זייערע רעדעס אויפקלערען אלזייטיג די פראבלעמען, וועלכע זענען בעהאנדעלט געווארען אויף דער לעצטער סעסיע פון אקציאנס-קאמיטעט פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין בערלין. זיי וועלען זיך בעזונדערס אבשטעלען אויף דער בעדייטונג פון די דארט אנגענומענע בעשלוסען, מיט וועלכע עס הויבט זיך אן א נייע תקופה אין דער ציוניסטישער בעוועגונג און פון דער פראקטישער ציוניסטישער ארבייט, פאר'ן אויפבוי פון דער נאציאנאלער היים אין א"י.

קליינינקייטען.

הלואי!

הלואי טאטע זיסער אין הימעל עס זאל שוין טאקע זיין „בלע המות לנצח", מ'זאל שוין אינגאנצען פערגעסען אן טויט און עס זאל זיין חי געלעבט. א גוטען אנהויב אויף דעם איז שוין נעכטען געמאכט געווארען אין אונזער קהלה.

הערט און קלויבט נחת.

אין פערלויף פון גאנצען נעכטיגען טאג איז צייט לאדזער קהלה איז קהלה און צייט לעבעדיגע שטארבען, איז קיין איינציגער טויט-פאל, נישט פערצייכענט געווארען.

מ'שמועסט שוין אפילו, אז די קהלה זוכט נייע פרנס'ת פאר די קברנים און מתעסקים פון בית עולם, עס וואלט זעהר גלייך געווען מ'זאל זיי שיקען גראבען קארטאפעל, ווייל קארטאפעל זענען דאך אויך „שוכני עפר"...

שא.

ארום אמנעסטיע-דעקרעט.

וועגען פרעפלוזיע-טערמין ביז'ן 14. אויגוסט צוזשטעלען זיך.

ווי בעקאנט האט זיך דעם 14 אויגוסט גע-ענדיגט דער טערמין, ווען די אויסמיידענדע מי-ליטער דינסט פערזאנען, זיינען לויט'ן פונקט B ארט 9. פון נאר וואס פערעפענטליכטען אמנעסטיע-דעקרעט מחויב געווען צו מעלדען זיך צו דער בערופענער מאכט.

ס'איז אבער פערהאן פיל פערזאנען, וועלכע האבען זיך צום בעשטימטען טערמין נישט געמאל-דען אדער אפשר נישט געקענט מעלדען.

ענטשטייט דעריבער א פראגע, צי זיי וועלען אויך קענען געניסען פון די פארגעזעהענע אין דערמאנטען דעקרעט הנחות.

קודם כל דארף פעסטגעשטעלט ווערען, אז דער אנגעוויזענער פרעקלוזיע טערמין ביז'ן 14. אויגוסט איז נאר נוגע די פערזאנעז, וועלכע זיינען אין זיינער צייט בכדי אויסצומיידען מיליטער-דינסט ארויסגעפאהרען קיין אויסלאנד. דאגעגען פאר די פערזאנען, וועלכע האבען זיך אויסבעהאלטען פון מיליטער-דינסט אין די גרעניצען פון דער מלוכה, איז קיין בעשטימטער טערמין נישט פארגעזעהען און זיי קאנען זיך צושטעלען צו דער דיסלאקאציע פון דער מאכט צו יעדער צייט.

דעסגלייכען דארף אויך בעמערקט ווערען, אז דער ענטגילטיגער טערמין דעם 14. אויגוסט צוצושטעלען זיך איז נאר נוגע די קיין אויסלאנד אנטלאפענע מיליטער-פליכטיגע פערזאנען, וועלכע האבען זיך נאך אין משך פון דער גאנצער צייט נישט געוויזען פאר דער קאנסולארער, מיליטערי-שער אדער מיליטעריש-פאליציייאישער מאכט. דאגעגען זענען נישט געווען פערפליכטעט זיך צו מעלדען דער זעלבער מאכט נישט בלויז נישט דעם 14. אויגוסט, נאר איבערהויפט נישט די אלע, וועלכע האבען זיך שוין, ווען ס'איז געפונען אדער געפינען זיך אין א געוויסער בעריהרונג מיט דער אנגעוויזענער מאכט אין צוזאמענהאנג מיט'ן רע-גולירען זייער בעציהונג צום מיליטער-דינסט, סיי-דען זיי האבען זיך נישט צוגעפאסט גאכדעם צו דער פעראָרדנונג פון דער בערופענער מאכט צו שטעלען זיך אין אקטיווען דינסט. וואס שייך אט דער לעצטער אויסגאהמליכער קאטעגאריע מילי-טער-פליכטיגע פערזאנען, קוים האבען זיי ביז'ן 14 אויגוסט ווידעראמאל נישט דעקלארירט זייער גרייטקייט שוין אויסצופיהרען די דערמאהנטע פעראָרדנונג, וועלען זיי פון דער אמנעסטיע נישט קאנען געניסען.

צי איז דער אמנעסטיע-דעקרעט פערפליכטעט אדער נישט?

טאג-טעגליך קומען אין רעדאקציע לעזער, וועלכע דערצעהלען מיט ענטוישונג און פערביטע-רונג, אז געוויסע קאמארניקעס און אנדערע אויס-פיהר-ארגאנען מאנען ווייטער עגערגיש די ארויפ-געלעגטע אויף זיי געלד-שטראפען.

ס'העלפען נישט די ערקלערונגען פון די פער-משפט'ע בירגער, אז אויפ'ן סמך פון דער נאר וואס פערעפענטליכטער אמנעסטיע זענען זיי די דאזיגע שטראפען איינגאנצען געווארען געשענקט. א פנים די עקזעקוטארען ווייסען נאך גאר נישט אדער מא-כען זיך אפשר נישט וויסען וועגען דער פערעפענט-ליכונג איבערהייפט פון אן אמנעסטיע.

אזא גרינגשעצליכער בעציהונג און איגנאראנץ לגבי א פערפליכטענדען דעקרעט מצד א מלוכה-בעאמטען און א בערופענעם אויספיהרער פון אט די זעלבע געזעץ-פעראָרדנונגען איז שוין באמת אונדערלאזבאר און מען דארף זיי אונבעדינגט דערפאר ציציהען צו פעראנטווארטליכקייט. וואס שייך אבער די פעראורטיילטע בירגער מוזען זיי זיך אין אזעלכע פאלען תיכף ווענדען אין געריכט אדער אין אמט, וועלכער האט די אמנעסטירטע שטראף ארויפגעלייגט. אז די פעראָרדנעטע עקזע-קוציע זאל תיכף אפגעשטעלט ווערען.

י. אינפעלד.

א לאדזשער פרוי שרייבט א הארצרייסענדע בריף אין ניו-יארקער „פארווערטס“.

זי בעקלאגט זיך אויף איהרע קינדער — דערצעהלט, אז זי איז ארים און קראנק — ווער איז די דאזיגע פרוי? —

מיט א צייט צוריק איז אין דער „בונטעל-בריף“-אפטיילונג פון ניו-יארקער „פארווערטס“ געווען אפגעדרוקט פאלגענדער הארצרייסענדער בריף פון לאדז:

ווערטער רעדאקטאר!

איך שרייב אייך דעם בריף פון לאדז. איך בין געווען א יאהר אין ניו-יארק און האב גע-הערט פיל וועגען אייער „בינטעל בריף“, אין וועלכען פיל רעדען זיך אפ פון הארץ און קרי-גען גוטע עצות. איך האף, אז אויך מיין בריף וועט געדרוקט ווערען.

איך בין איצט אן'אומגליקליכע מאמע, אן-אלמנה, איך האב ערוואקסענע קינדער. אבער א מאמע ביי קינדער איז בלויז גוט ווען זי איז בעזונט און רייך, אן'ארימע קראנקע מאמע דארף בעסער גאר נישט לעבען אויף דער וועלט.

איך האב צוויי זיהן אין אמעריקא. איין זוהן איז שוין דארט 16 יאהר. אזוי ווי איך האב נישט געהאט קיין מיטעל צו לעבען אין פוילען. האב איך געבעטען מיין זוהן, וואס ער איז שוין 16 יאהר אין אמעריקא, אז ער זאל מיך אראפ-נעהמען צו זיך. ער האט מיר געשיקט א שיפס-קארטע און איך בין געפאהרען.

געקומען קיין ניו-יארק האבען זיך מיינע זיהן מיט מיר דערפרעהט. זיי האבען זייער מאמע. ס'האט זיך מיר אויסגעוויזען, אז אי איך, אי זיי זענען אין זיבעטען הימעל.

נאכדעם ווי איך בין אפגעווען אין אמעריקא א יאהר צייט, בין איך פון דעם זיבעטען הימעל אראפגעפאלען ביז טיף אין דער ערד אריין. איך האב געקראגען צוקער-קראנקהייט. נו, אז מען קריגט צוקער-קראנקהייט אין אמעריקא, טא וואס האב איך צו טון אין אמעריקא? איבערהויפט, איך האב געזעהן, אז אפילו פאר א געזונטע מאמע איז נישט אזוי גוט צו זיין ביי קינדער. בפרט פאר א קראנקע מאמע. איך האב אין דעם יאהר צייט וואס איך בין געווען אין ניו-יארק געזעהן ווי קינדער האבען א מאמע גע-שיקט אלע וואך פון בראנזוויל אין די בראנקס און פון בראנקס אין בראנזוויל. זי האט געהאט צוויי טעכטער אין ניו-יארק; איינע האט גע-וואוינט אין בראנזוויל און איינע אין די בראנקס, האט די בראנזווילער טאכטער געשיקט די מאמע אין די בראנקס, און די בראנקסער טאכטער האט געשיקט די מאמע אין בראנזוויל.

איך, וואס בין א קראנקע מאמע, איז דאך אוראי געווען נישט מעהר ווי רעכט, אז מען זאל מיך שיקען פון איין פלאץ צום צווייטען. איך האב איינגעזעהן, אז איך בין נישט פאר אמעריקא. מיר האט זיך אויסגערוכט, אז ס'וועט מיר זיין בעסער אין פוילען. אין לאדז, וואו איך האב א טאכטער. מען האט מיר געזאגט, אז מיט צוקער-קראנקהייט איז בעסער צו זיין אין פוילען. איך אליין האב אויך געגלויבט אזוי.

קורץ, איך בין געפאהרען צוריק קיין לאדז. און בין ביי מיינער א טאכטער. איך בין שוין איצט א יאהר צייט אין לאדז. איך בין אלץ קראנק. מיין טאכטער, וועלכע איז אליין ארעם זי קען מיר נישט אויסהאלטען זאגט אז מיט צוקער-קראנקהייט איז בעסער צו זיין אין ניו-יארק ווי אין לאדז. די טאכטער שיקט מיך צום זוהן אין ניו-יארק. ווען עס וואלט פון לאדז געווען אזוי לייכט צו פאהרען קיין ניו-יארק, ווי פון די בראנקס קיין בראנזוויל, וואלט איך, פונקט ווי יענע ניו-יארקער מאמע, גענומען דאס פעקעל, און גע-פאהרען. איז אבער פון לאדז קיין ניו-יארק א ביסעל ווייטער ווי פון בראנקס אין בראנזוויל.

איי בין איך מקנא יענע ניו-יארקער מאמע, וואס האט געקענט פאהרען אלע וואך פון איין טאכ-טער צו דער צווייטער! איך האב נישט וואו אר-בערצופאהרען.

ווען מיינע קינדער אין אמעריקא וואלטען א ביסעל מעהר געדענקט אן מיר וואלט מיר א סך בעסער געווען. מיינע צוויי זיהן אין אמעריקא זע-נען נישט רייך. אפשר פערדינען זיי אליין איצט נישט. אפשר איז זיי אליין נישט אזוי גוט. איך בין שוין געווען אין אמעריקא. איך ווייס, אז קיין גאלד שפינט מן דארט נישט. אבער דאך. א ביסעל מעהר אין דער מאמען וואלטען זיי געמעגט געדענקען, אביסעלע מעהר.

דער „פארווערטס“ האט זיך פערשטעהט זיך שטארק איבערגענומען מיט דער טרויעריגער לאגע פון דער „אומגליקליכער לאדזשער מאמע“ און אויף דעם אנאנימען הארצרייסענדען בריף, גיט די רע-דאקציע א לענגערע מיטפיהלענדע בעמערקונג, וואס ענדיגט זיך מיט די ווערטער:

„און מיר זאגען דא צו אייערע ניו-יארקער קינדער: „אך, קינדער, קינדער! צי הערט איהר נישט אייער מאמע'ס געוויין? צי זעהט איהר נישט איהרע זוריגע טרעהרען, איהר עלענדען לעבען אין לאדז?“

דער דאזיגער הארצרייסענדער בריף האט גע-צויגען אונזער אויפמערקזאמקייט אזוי, אז אונז איז געלונגען פעסטצושטעלען ווער דאס איז די דאזיגע „אומגליקליכע“ מאמע, וועלכע בעקלאגט זיך אזש אין ניו-יארקער „פארווערטס“ אויף איה-רע „שלעכטע“ קינדער.

עס שטעלט זיך ארויס, אז די „ארימע“ און קראנקע מאמע, איז א בעזיצערין פון א שענק אויף אלטשטאט. אלץ, וואס זי שרייבט אין צי-טירטען בריף שטימט נישט מיט'ן אמת.

נישט די קינדער אין לאדז טרייבען זי קיין אמעריקא און נישט זי נויטיגט זיך אין וועמענס עס איז שטיצע. פשוט דערפאר, וואס די שענק גיט היפשלעך פרנסה, איז דאך די קשיה צו וואס האט זי פאבריצירט אזא הארצרייסענדען בריף? אין דער תירוץ: זי האט געוואלט איהרע צוויי זיהן אין אמעריקא „אפרוקען די גאל“.

מען דערצעהלט, אז געפאהרען איז די „ארימע“ מאמע קיין אמעריקא נישט צו איהרע קינדער, נאר מיט עפעס א רייכען אמעריקאנער מיט וועלכען זי האט געהאפט חתונה האבען. אין אמעריקא זע-נען נעביך איהרע האפנונגען צושווימען געווארען, און צוליב דעם איז זי צוריקגעפאהרען קיין לאדז אין איהר שענק אריין.

מיט אמעריקא, גליסט זיך נישט, ווייזט אויס, איבערצורייסען די בעציהונגען, שרייבט זי אהין ברי-וועלעך וועגען נישט געשטויגענע און נישט געפלוי-גענע זאכען.

ציוניסטישע יוגענד-פערזאמלונג אין קראשעוו.

די לאדזשער ציוניסטישע יוגענד-ארגאניזאציע „עבודה“ האט דעם פערגאנגענעם זונטאג איינגע-ארדענט אין קראשעוו א ציוניסטישע יוגענד-פער-זאמלונג. ה' א. ליטווין האט אלס פארזיצענדער געעפענט די פערזאמלונג. נאכ'ן אויסהערען די רעפעראטען פון די ה"ה בעזבאד פרישמאן און מ. נויגאלדבערג, האבען די פערזאמעלטע בעשטעטיגט רעזאלוציעס, וועלכע דריקען אויס דעם אידעאישען צוזאמענהאנג מיט דער ארבייטענדער א"י, די פא-דערונג פון א נייער חלוצים-עליה, פארטזעצונג פון דער ארץ-ישראל'דיגער ארבייטער-קאלאניזאציע אין אלע איהרע פארמען אויף דעם יסוד פון דער נאציא-נאליזירונג פון באדען און יודישע ארבייט.

מיט געוועהר.

(2) אויף דער כראביאווסקא 6 האט א גע-וויסער מאריאן ראליוואַ, א וועכטער אין דער תפיסה אויף דער גראנסקא, בעת א געשפרעך מיט דער 37-יעהריגער מאריאננא בורזיענסקא, איהר געוויזען א אנגעלאדענעם רעוואלווער, פלוצ-לונג האט דער רעוואלווער אויסגעשאסען און בור-זיענסקא איז פערוואונדעט געווארען אין ברוסט. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט זי אין א האפנונגסלאזען צושטאנד איבערגעפיהרט אין שפי-טאל, וואו זי קעמפט מיט'ן טויט. ראליווא איז ארעסטירט געווארען.

גרויסע בילדער-אויסשטעלונג אין „הזמיר“.

ווי מיר האבען שוין געמאלדען קומט פאר בקרוב אין ניי-רעמאנטירטען זאל פון „הזמיר“ א גרויסע בילדער-אויסשטעלונג פון די יונגע בעגאב-טע לאדזשער יודישע קונסט-מאלער: יעקב מיטלער, יוסף קאווגצר, מנשה דב גאטליב, אהרן האבער, העניך כיימאוויטש און פנחס זעלמאן. די אויבענ-דערמאהנטער קינסטלער וועלען אויסשטעלען העכער 200 בילדער, דערונטער פיל פייסאזשען, פאר-טרעטען, קאמפאזיציעס א. א. וו. די הכנות צו דער דאזיגער בילדער-אויסשטעלונג זענען אין פולען גאנג און זי פערשפרעכט צו זיין אינטערעסאנט.

אכטונג, לעזעריקעס וישניאווא-גורא און קראשעוו!

— דעם —

„נייעם פאלקסבלאט“

בעקומט איהר יעדען פריהמארגען פון 8 א זייגער אין דער ווילע בענדיטאוויטש נעבען יאניצקי פעלדשער ביים צייטונגס-פערקויפער ט. יאמניק. איך טראג אויך אפ א היים

צו די לאדזשער בעפעלקערונג!

אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון קאלא-ניאל-שפייז-פוטער-הענדלער פון דער שטאט לאדז איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו דער ג' קונדשאפט, אז צוליב די שטרענקייט פון געזעץ וועלכעס זעהט פאר א שטראף ביז 2000 זלאטים אין ארעסט פאר האנדלען אין די פערבאטענע שעה'ן פאר דעם פערקויפער ווי אויך פארן קויפער זיך צו פערזעהען מיט אלעם נויטיגען אין די ער-לויבטע שעה'ן ד. ה. פון 7 פריה ביז 7 אווענד, זונטאג גענצליך געשלאסען. מיט אכטונג

קאלאניאל-שפייז-פוטער-הענדלער-פערבאנד צעגעלניאנע 15.

966

אן'אומגליקס-צופאל ביי דער ארבייט.

(2) מיט דעם 29-יעהריגען צאהן-טעכניק אברהם סיל איז געשעהען פאלגענדער אומגליק, צוליב'ן אונפארזיכטיגען בעגעהן זיך מיט א פאר-ראזווע קעסעלע אין וועלכען עס ווערט געקאכט דער קאאוטשוק איז פארגעקומען א אויפרייס. די שטיקלעך פון קעסעל האבען איהם אזוי שטארק פערוואונדעט אין קאפ, אז דער ארויסגערופענע-ער ר"ר פון פאגאטאוויע האט איינגעפונען פאר נויטיג איבערצופיהרען איהם אין שפיטאל, צוליב מאנגעל אין פלאץ האט מען איהם אבער אין א גאנץ שווערען צושטאנד איבערגעלאזט אין דערהיים.

פערלוירען געגאנגען קינדער.

עס איז פערלוירען געגאנגען א יונגעלע פון 3 יאהר, אנגעטון אין א סעראטען היטעלע, לעטש-לעך און א קאלירט לייווענט העמדעל.

ווער עס ווייסט עפיס וועגען דעם קינד ווערט געבעטען צו מעלדען אויף דער זאווישא גאס 23 ביי רושעוניקען.

א מיידעלע פון 5 יאהר אין א רויזע קליידעל, שווארץ בשערצעל, בארוועס איז פערלוירען גע-גאנגען. מען בעט צו מעלדען אויף דער זאל-בארסקא 34, קופערמאן.

אין די אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען.

היינט דעם 16 אויגוסט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: מ. ליפיעץ (ביעטרקאווער 193), ע. מילער (פיעטרקאווער 46), ה. גראשקאווסקי (קאנס-טאנטינאווסקא 15), ס. פערלמאן (צעגעלניאנא 64), ה. גיעוויארעווסקי (אלעקסאנדראווסקא 37), ס. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9).

ספארט-בעוועגונג.

סענסאציאנעלע רעזולטאטען פון די געכטיגע „ליגע“-מעטשען וועגען דער מייסטערשאפט פון פוילען.

„ל.ק.ס.“ — „ווויסלא“ (קראקע) 1:2 (0:2).

ווארשא, 15 (טעלעפאניש). דער היינטיגער „ליגע“-מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון פוי-לען, צווישען דער היגער „פאלאניא“ און לעמבער-גער „חשמונאי“ האט געבראכט א סענסאציאנעלען נצחון פון „פאלאניא“ אין פערהעלטניס פון 5:0.

לעמבערג, 15 (טעלעפאניש).

„טשארני“ — „שלאנסק“ (קאטאוויץ) 1:2

רעזולטאטען פון די נעכטיגע מעטשען וועגען דער מייסטערשאפט פון „א“ קלאס אין לאדז.

„ל.ק.ס. 1 ב“ — „פראסנא“ 1:5.

„טוריסטען 1 ב“ — „וו. ק. ס.“ 1:2.

„ארקאן“ — „ג. מ. ס.“ 1:3.

ה. ב—ן.

גיט נישט

די קינדער קיין זאפאלקעס, און טרויט זיי נישט אן צו האבען צו טון מיט

פייער!!!

Dr. med. A. Uryson

קאנסטאנטינער 20, טעל. 35-65

איז צוריקגעקומען.

... אן פון 3 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג.

וואַרפט אוועק רייכטום, אבי צו קענען פערברענגען די נעכט אין קאפעהויז.

(אינטערעסאַנטע טיפּען פון לעמבערגער „אונטערוועלטעל“).

פון לעמבערג שרייבט מען:

עס איז אַ אַלט בעקאַנטע טאַט־זאַך, אַז אין לעמבערגער „אונטערוועלטעל“ קאָן מען געפונען אַ סך צרות. די פערשוינען פון „אונטערוועלטעל“ לעבען אַ גאַנצען טאָג אין עלענד און אין נויט. די „פרייערן“ דאָס — „לעבען“ הויבט זיך אָן פאַר'ן „אונטערוועלטעל“ ערשט ביי נאַכט.

אָבער דער רוב פון די פערשוינען פון „אונטערוועלטעל“ האָבען זיך שוין אַזוי געוועהנט צו זייער לעבען, אַז עס איז זיי שוין שווער פון דעם תהום אַרויסצוגייען.

אָט לעבט אין לעמבערג אַ קרוב 30־יאָהריגע קאָקיעטקע מיט'ן נאָמען סטעפקאַ מאַסקאַל, וועלכע איז אין די לעמבערגער נאַכט־לאָקאַלען גוט בעקאַנט. בפרט קענען זי די בעזוכער פון קאַפע „רעקלאַם“ (סאַן־סוסי) אויף שיינאָכאַ־גאַס, וואו זי איז אַ פערקויפערין פון זיס־געבעקס.

זייענדיג אַלט 12 יאָהר האָט זי אויף די לעמבערגער גאַסען פערקויפט ציטונג. שטאַמענדיג פון די פייכטע און פינסטערע קעלער־שטובלעך פון די פערוואָרפענסטע שטאָרט־ווינקלען האָט זי זיך אַלס יונג שיקסעל פערדינט אויף חיונה פון פערקויפען ציטונגען אויף די היגע גאַסען און האָט נאָך פון די קנאַפע פערדינסטען מפרנס געווען איהר מוטער.

אין יאָהר 1914 ווען די רוסישע חילות האָבען פערנומען לעמבערג האָט זי אַ רוסישער אָפיציר פערנאַרט צו זיך אַהיים און האָט זי דאָרט פערוואַלטיגט... דער רוסישער אָפיציר האָט איהר דערפאַר נעגעבען אַ גרעסערע סומע געלד.

זי האָט זיך פאַר'ן געלד געקויפט עלעגאַנטע קליידער, שעהן איז זי אויך געווען. און ווען זי פלעגט ראַן אַ עלעגאַנט געקליידעטע אַרויס אויף דער קאַרל לודוויק־שטראַסע (היינטיגע לעגיאָנאָוו־גאַס) האָט זי אויף זיך געצויגען די אַלגעמיינע אויפמערקזאַמקייט.

ייט דאַן האָט סטעפקא מאַסקאַל אָנגעהויבען צו פערדינען אויף דער גאַס און האָט אין משך פון אַ קורצער צייט זיך צונויפגעזאַמעלט אַ היבשע סומע געלד.

עלטער ווערענדיג איז זי אויסגעוואַקסען צו איינער פון די בעקאַנטעסטע עלעגאַנטעסטע און שעהנסטע קאָקיעטקע אין לעמבערגער „אונטערוועלטעל“.

אין יאָהר 1923 איז קיין לעמבערג פון ניו־יאָרק געקומען אַ רייכער אַמעריקאַנער אינדוסטריעלער פון אַ יאָהר עטליכע און פערציג.

דעם ראָזיגען אַמעריקאַנער איז דאָס גאַסען־מיידעל שטאַרק געפעלען געוואָרען און ער האָט בעשלאָסען מיט איהר חתונה צו האָבען. עס לאָזט זיך גאָרנישט בעשרייבען די פרייד פון דער קאָקיעטקע און דאָס גרויסע גליק פון איהרע עלטערן, ווען זיי האָבען זיך דערוואוסט פון דער ראָזיגער מעשה.

דער רייכער אַמעריקאַנער האָט טאַקי חתונה געהאַט מיט דעם גאַסען־מיידעל. ער האָט איהר געגעבען אַ גרויסע סומע געלד, געקויפט זיין „ווייבעל“ ווערטפול ציהרונג און טייערע קליידער, נישט געווען קיין טייערס פאַר זיין ווייב, וואָס איהר האַרץ האָט נעגלוסט און וואָס איהרע אויגען האָבען געזעהן האָט ער איהר געקויפט.

געקומען די צייט פון אָבפאָהרען קיין אַמעריקאַ, האָט דער אַמעריקאַנישער קאָנסול אין ווארשא געמאַכט שוועריגקייטען ביים געבען די וויזע פאַר דעם געוועזענעם גאַסען־מיידעל. צוליב דעם איז איהר מאַן אַליין אַוועק קיין אַמעריקא, כדי דאָרט פאַר איהר אויסצואַרבייטען די נויטיגע פּאַפּירען און ראָקומענטען אויף צו קענען קומען קיין אַמעריקאַ.

דערווייל האָט ער איהר געשיקט פון אַמעריקאַ פיל געלד און אין יעדען בריף האָט ער זי דערמאָהנט, אַז זי איז זיין ווייב און זאָל נישט אַראָב פון דרך הישר, ווייל קוים ווערט ער זיך דערוויסען, דאָ איז זי איהם נישט טריי, וועט ער פון איהר נישט וועלען הערען און געדענקען.

אָבער אַזוי ווי נור דער אַמעריקאַנער איז אַוועק האָט זיין ווייבעל זיך גענומען „לעבען אַ גוטען טאָג“. זי האָט נאָך פון דעם געלד, וואָס זי האָט בעקומען פון איהר מאַן, אויסגעהאַלטען איהרע „קאָכאַנקעס“.

אין צווישען האָט זיך איהר מאַן אין אַמעריקאַ דערוואוסט פון דער ראָזיגער מעשה, ער האָט דערום איבערגעריסען די פערהעלטנישען מיט זיין „ווייבעל“, איהר אויפגעהערט צו שיקען געלד אַזוי אַז זי איז געבליבען אָרים ווי די נאַכט.

נישט ווועלענדיג מעהר געהן אויף דער גאַס האָט זיך די קאָקיעטקע אָנגעשטעלט אין קאַפע „רעקלאַם“ אַלס פערקויפערין פון זיס געבעקס. ווען איהר מאַן האָט זיך דערוואוסט, אַז זיין „ווייבעל“ ווערט ווידער פערפאַלען אין אונטערוועלטעל איז ער ספעציעל אַראָבגעקומען פון אַמעריקא קיין לעמבערג און געוואָלט צוריק מיט איהר אָנקניפּען פערבינדונגען, כדי זי אַלס פרוי צו נעהמען קיין אַמעריקאַ.

זי האָט אָבער דערפון נישט געוואָלט הערען און געדענקען:

— „איך וויל זיין פריי — האָט זי ערקלערט — עס איז מיר בעסער צו פערדינען 3—5 זל. אַ נאַכט און דערפון זיך מפרנס צו זיין, אונטערהאַלטען זיך ביי אַ שאַמפּאַניער אין קאַפעהויז, איידער צו זיין אַ צנועהדיג ווייבעל“.

געהערט אַזעלכע דבורים האָט דער מאַן זיך געריכטליך גע'גט מיט זיין ווייב...

אַ גוטע קוך

איז דער גרונד פון געזונד פון דער גאַנצער פאַמיליע, אויב זי שטעלט צו נור נאַהרהאַפטע, געזונדע און געשמאַקע מאכלים; יעדע איינציגע מאַדאַם קען זיך פערדינען דעם נאָמען גוטע ווירטין, אויב זי וועט צוריכטען דעם אויסגעצייכענטען דעסער פון ד״ר עטקער'ס בודין־פּראַשעק.

Dr. August Oetker, Oliwa

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאָלקסבלאַט“.

ביים ווענדען זיך מיט אנפראגע אויף א יורידישען עצה, דאַרף צוגעלייגט ווערן דער קופאָן מיט דער דאַטע פון טאָג, ווען די אנפראגע איז געשיקט. אויף אנפראגען אָהן קופּאָן, ווערט קיין ענטפער נישט געגעבען.

גילטיג דעם 16־טען אויגוסט 1928

7930. אַ בעקאַנטער אינטעליגענט.

דער געשלאָסענער אָבמאַך איז גילטיג אפילו ווען ער דעקט זיך נישט אין אַלע פּרטים מיט דער פעראָרדנונג פון מלוכה פּרעזידענט וועגען אַרבייטס־אָבמאַכען מיט גייסטיגע אַרבייטער. איהר האָט נישט ריכטיג פערשטאַנען אָדער זענט פאַלש אינפאָרמירט געוואָרען בנוגע דער אינטענץ פון געזעץ־געבער.

דאָס געזעץ ערקלערט פאַר אומגילטיג אַ פּריוואַטען אָבמאַך נישט ווען ער איז נישט אין הסכם מיט דער דערמאָנטער פעראָרדנונג, נאָר אין דעם פאַל, ווען ער פערערגערט די אַרבייטס־בעדינגונגען אין פערגלייך מיט דער סיטואַציע, וואָס שאַפט די פעראָרדנונג. ווערט אָבער דער פּריוואַטער אָבמאַך געשלאָסען אויף בעסערע בעדינגונגען ווי עס זעהט פאַר די פעראָרדנונג איז ער יאָ גילטיג.

7931. אַ גרופּע מיטגלידער פון אַ פראָפ. פעראיין.

דער אַרבייטסלוין מוז אומבעדינגט אויסגעצאָהלט ווערען אין גאָטובקע און נישט אין וועקסלען. אויב צאָהלט דער אונטערנעהמער אייך אויס אין וועקסלען, ווערט דאָס אָנערקענט פאַר נישט אויסגעצאָהלט און איהר האָט דאָס רעכט נאָכאַמאָל צו פאָדערן דעם אַרבייטסלוין.

7932. C. N.

אויב מען ציט אַ נאָרקאָנטיגענטנעם נישט אַריין אין אַקטיווען דינסט ביז'ן 25 יאָהר ווערט ער איבערגעטראָגען אין רעזערוו.

7933. אַ לעזער פון זגערזשער 30.
7934. יוסף העניכאָוויטש.
7935. אַ געטרייער לעזער פון דוואָרסקא.
7936. אַ האַנדווערקער פון ווכאָדניא.

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטפערגנענדיג די ציטונג.

7937. שט. לעזער פון מאַגיסטראַצקא.

די פליכט פון אויסצאָהלען דעם אַרבייטסלוין אַ רעזערוויסט אין דער צייט פון דורכמאַכען די מיליט איבונגען איז נאָר פאָרגעזעהן בפרט בנוגע גייסטיגע אַרבייטער.

וואָס שייך פיזישע אַרבייטער ווערט שוין אין דער פעראָרדנונג פון מלוכה־פּרעזידענט וועגען אַרבייטס־אָבמאַך וועגען דעם בעזונדער נישט דערמאָנט, הגם מ'קאָן דרינגען, אַז דער זעלבער פאָרשריפט איז אויך חל אויף פיזישע אַרבייטער.

איבריגענס צאָהלט דאָך די מלוכה קאַסע סיי ווי אויס אַזעלכע רעזערוו משפּחות אונטערשטיצונגען.

—:O:—

7938. אַ זשאַנדצע בן שוב.

די שטראָף פאַר נישט צושטעלען די יעהרליכע רשימות דעם שטייער־אַמט אין בעשטימטען טערמין איז אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע אין גאַנצען געשאָנקען.

7939. אַ לעזער פון בזשעזשינער גאַס מ. וו.

ס'איז אַ פראַגע צי די זעלבע פּערזאָנען האָבען פערלוירען אין צוזאַמענהאַנג מיט זייער אַרויספאָהרען אין אויסלאַנד די פּוילישע בירגערשאַפט, סיי ווי דראָהט זיי אַ שטראָף פון 1 ביז 2 יאָהר.

אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע קאָן זיי נאָר 1/3 ווערען געשאָנקען ווערען.

זיי קאָנען אויך נאָך ווערען אַריינגעצויגען אין אַקטיווען דינסט.

—:O:—

7940. אַ לעזער פון גרינעם מאַרק.

איהר קאָנט אויך נאָך פערבלייבען אויסערן קאָנטיגענט.

—:O:—

7941. אַ געטרייער לעזער פון בעלכאַטאָוו.

נישט בלויז דורך פערזענליכע אויפפאָדערונגען, נאָר צום מיליטער דינסט קאָן מען אויך גערופען ווערען דורך אַלגעמיינע עפענטליכע בעקאַנטמאַכונגען ממילא ווערט דערועלבער בעטראַכט פאַר אַנ'„אוכילאַיאַנצי שען“.

7942. יעקב קצב.

דער פּרעקלוזיע־טערמין ביז'ן 14 אויגוסט איז נאָר חל געווען פאַר די יעניגע מיליטער־פליכטיגע פּערזאָנען, וועלכע זענען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אויסמיידען מיליטער־דינסט אַוועק קיין אויסלאַנד. וואָס שייך די פּערזאָנען, וועלכע האָבען זיך אויסבעהאַלטען פון מיליטער־דינסט אין לאַנד איז נישט פערהאַן קיין בעשטימטער טערמין.

ווער דעקט דעם בודזשעט פון די אַנטיסעמיטישע סטוד. אין רומעניע

(בריף פון בוקאַרעסט).

אויפ'ן רומענישען יודענטום האָט געמאַכט זיינער צייט אַ גוטען איינדרוק די ידיעה, אַז די רעגירונג האָט אויפגעלעזט דעם אַנטיסעמיטישען „פעראיין פון קריסטליכע סטודענטען“. עס זענען אָבער פעריבער בלויז אַ פּאָר מאָנאַטען און דער פּרמינן האָט בעוויזען אויפסניי סמנים פון לעבען און ניט געגען זיך צו וויסען דורך נייע סקאַנדאַלען. דעם מאָל האַנדעלט עס זיך אין אַ קאָמוניקאַט, וואָס דער אויבענדערמאָהנטער פעראיין האָט פערעפענטליכט אין דער פּרעסע, אין וועלכען עס ווערט פאַר־געליינט די מיליטערישע אָפּטיילונגען נישט שיקען מעהר קיין געלדער אויפ'ן אַדרעס פון אַ געוויסער פּרוי פּעטרעסקו. די לעצטע האָט אַ פּנים אָנגעוואוירען דעם צוטרוי פונ'ם פעראיין און די סטודענטען האָבען געפונען פאַר נויטיג זי רעכטצייטיג צו בעוואָרנען.

די ראָזיגע מעלדונג, וואָס דינט פאַר אַ קלאָרען בעווייז, אַז די קוזיסטישע בעוועגונג ווערט דירעקט געשטיצט נישט דורך איינצעלנע מיליטער־לייט, נאָר דורך געשלאָסענע מיליטער־טרופּען, האָט אויפגערודערט דעם גאַנצען רומענישען יודענטום, אפילו דער רעגירונגס־טרייער „קוריערול איזראַעליט“ (דער אָרגאַן פונ'ם אַסימילאַטאָרישען פערבאַנד פון רומענישע יודען) האָט געמאַכט אַ לאַרם און זיך געווענדעט מיט אַנ'ענטשפּרעכענדער אָנפראַגע צום קריגס־מיניסטער. אַלע האָבען מיט רעכט אָנגעוויזען, אַז דערמיט ווערט די אַרמעע אַריינגע־שלעפּט אין דער פּאָליטיק און דעם יודישען שטייער־צאָלער קומט אויס, אַזוי אַרום אויסצוהאַלטען אויף זיינע מיטלען די קוזיסטישע בעוועגונג. מען האָט זיך, נישט ווילענדיג, דערמאָהנט אין דער משונה'־דיגער האַלטונג פון די מיליטער־טרופּען בשעת די געשעהענישען אין אָראַדיאַ־מאַרע, און פילעס, וואָס איז ביז איצט געווען איינגעהילט אין נעפּל, איז מיט אַמאָל קלאָר געוואָרען...

דער קריגס־מיניסטער האָט נאָך דערווייל קיין ערקלערונגען נישט אָפּגעגעבען. די רעגירונג, האָט, בכלל, די לעצטע צייט פיל צו טון מיט איהרע קוזיסטישע „בני־יחידים“ און הייסט נישט ווי אַזוי אַרום אַרויסצודרעהן זיך פון די סקאַנדאַלען, וואָס די אַנטיסעמיטישע „קעסט־קינדער“ פערשאַפען טאָג איין טאָג אויס דער רומענישער מלוכה.

ערשט די טעג האָט די רומענישע פּרעסע צע־טרומייטערט דעם גרויסען דערפאָלג, וואָס רומעניען האָט לעצטענס אָפּגעהאַלטען אין אויסלאַנד. עס רעדט זיך אין דעם פאַל וועגען דער טאָגונג פונ'ם פערבאַנד פון די פעלקער־בונד־ליגעס, וואָס איז נישט לאַנג פאָרגעקומען אין האַג (האָלאַנד). נאָך לענגערע פערהאַנדלונגען האָט מען אַרויפגעבראַכט אויפ'ן סדר־היום די רומענישע פראַגע, נאָכדעם, ווי די רומענישע רעלעגאַציע האָט דערקלערט, אַז רומעניען בערויערט די אַנטיסעמיטישע אַרויספאַלען און גיט די פערזיכערונג, אַז עס וועלען אָנגענומען ווערען מיטלען. כדי אַזעלכע עקסצעסען זאָלען זיך נישט איבערחזרן, האָט די קאָנפערענץ גענומען אין בעטראַכט די ראָזיגע דערקלערונג, נאָכדעם ווי די יודישע רעלעגאַציע האָט געגעבען איהר צושטימונג דערצו.

פונ'ם ערשטען אויגענבליק ראַכט זיך, אַז עס איז נישטאָ, אייגענטליך, איבער וואָס זיך צו פרייען, און באמת, וואָס איז דען געשעהען? מען האָט געוואָלט געבען אַ פּאַטש און מען האָט נישט געגעבען. קומט דען איבער דעם פּויקען, ווי וועגען אַן ערפאָלג? צי וואָלט דען נישט געווען מעהר בכבודי־גער, ווען די רומענישע פראַגע וואָלט. בכלל, נישט בעשעפטיגט די קאָנפערענץ און ווען מען זאָל, בכלל, נישט געוועזן רעדען וועגען די ווילדע טאַטען פון די רומענישע אַנטיסעמיטען אויפ'ן אינטערנאַציאָנאַלען פאָרעם?

דאָ שטויסען מיר זיך אויף אַ מין מאָראַלען ראַלטאָניזם, וואָס בעהערשט אַלע קרייזען פון רומענישער געזעלשאַפטליכקייט, בתוכם אפילו די דעמאָקראַטישע. עס מאַכט דעם איינדרוק, ווי זיי וואָלטען משלים געמאַכט מיט'ן שם־רע, וואָס זיי האָבען געקריגען אין דער גאָרער וועלט און דאָס איינציגע, וואָס קימערט זיי איז דער „ויצעקו“, וואָס זייערע מעשים רופען אַרויס. ערלעדיגען אַזאַ מין „ויצעקו“ — הייסט ביי זיי דערגרייכען אַן ערפאָלג און זיי פרעהען זיך דערביי ווי קליינע קינדער, וואָס מיידען אויס צופעליגערווייזע די שטראָף.

אויב די רעגירונג מאַכט הנרלעך די סטודענטען וואָס געפינט זיך שוין אין די הענט פון די רומענישע אוניווערזיטעטען, בעהאַנדעלט זי די אַביטוריענטען, וואָס שטעהען אויפ'ן שוועל פון דער הויכשול, אויף אַ בעזונדער שטרענגען אופן. די טעג האָבען זיך פערענדיגט די באַקאַלעאוראַט־פּריפונגען, וועלכע מען קען בעצייכענען אַלס „מכת־בכורים“ פון דער שול־יוגענט. פון 6700 אַביטוריענטען האָבען אויסגעהאַלטען די עקזאַמענס בלויז 2900 (43 פּראָצ.) און דער פּראָצ. פון יודישע באַקאַלאַווערען איז נאָך אַ קלענערער. די עקזאַמענאַציאָנס־קאָמיסיעס האָבען בעקומען בעשטימטע אינסטרוקציעס בנוגע די מינדערהייטען און האָבען „געזויפּט“ און „גערייניגט“ די רייען פון מינאָריטאַרע אַביטוריענטען מיט גרויס התמרה... ביי אַזעלכע בעדינגונגען איז קלאָר, אַז די גרעסטע טייל יודישע אַביטוריענטען גרייטען זיך צו פאָהרען קיין אויסלאַנד, כדי צו אָנקומען אין די אויסלענדישע אוניווערזיטעטען.

דער יודען־פיינטליכער בילדונגס־מיניסטער דר. אַנגעלעסקו האָט אָבער פאָראויס „בעקלערט“ די מינאָריטעטען. קודם כל האָט ער בעוואָרענט, אַז נאָר באַקאַלאַווערען האָבען דאָס רעכט אויף סטודיען־אויפשוב, אַזוי אַרום שטעהען די, וואָס האָבען נישט אויסגעהאַלטען די באַקאַלאַוראַט־עקזאַמענס אין גע־פאַהר באַלד אייגטרעטען אין מיליטער. די אָבער, וואָס האָבען שוין בעקומען דעם טיטעל באַקאַלאַוור קענען אויך נישט אָנקומען אין די אויסלענדישע הויכשולען. דער בילדונגס־מיניסטער האָט נעטון אַ חסר מיט די מיטעל־שילער און רעדוצירט דעם מיטעל־שטודיום אויף 7 יאָהר. אַזוי ווי אָבער אין אויסלאַנד פאָדערט מען אַ צייגניש פון אַכט קלאַסען, זענען אויך די, וואָס האָבען שוין זוכה געווען אויסצוהאַלטען די באַקאַלעאוראַט־עקזאַמענס בעראויבט אין זייער רעכט צו בעזוכען די אויסלענדישע אוניווערזיטעטען.

אַזוי מאַטערט זיך די מינאָריטאַרע און בעזונדערס די יודישע יוגענט און געהט אָפּריכטען גלות אין פרעמדע לענדער, הייט פון פרייגט און היים, בשעת זייערע רומענישע קאָלעגען מאַכען לוסט־רייזעס אויף קאָנפערענצען און קאָנגרעסען אויפ'ן חשבון פון דער רעגירונג און בעקומען דעם ריפּלאָם אָן בעזונדערע אָנשטרענגונגען.

י. יעווין.

וואַנדערוועלדע וועגן פּאַלעסטינע.

(ענדע פון דער 3-טער זייט).

(חברה כל ישראל חברים), אין וועלכע מען האָט געלערנט נאָר אויף פראַנצויזיש. היינט צו טאָג זענען אָט די שולען, וואָס האָבען זיך גערעכענט פאַר די בעסטע, כמעט ווי אַראָפּ פון דער סצענע. און עס שטאַרקט זיך און וואַקסט די נעץ פון די פערשידענע העבּרעאישע שולען.

פאַר עלעמענטאַרע (אָנפאַנגס) בילדונג זענען פאַראַן: זעקס און אַכציג קינדער־גערטנער, דריי און ניינציג אָנפאַנגס־שולען און זייט ביי זייט נאָך חדרים און ישיבות פון די אָרטאָדאָקסישע יורען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע „מזרחי״.

פאַר מיטעלער בילדונג זענען דאָ אַכט מיטעל־שולען און זיבען פראָפעסיאָנעלע און טעכנישע שולען, בעזונדערס דער יודישער טעכנישער אינסטיטוט אין היפה (דער „טעכניקום״) און די גימנאַזיע אין תל־אביב, וועלכע האָט זיבען הונדערט תלמידים, און מוסטער־שולען פאַר ערד־אַרבייט פון מקוה ישראל און נהלל, וואו עס לערנען זיך יונגעלייט, מענער און פרויען.

און צולעצט, העכערע העבּרעאישע בילדונג, דער העבּרעאישער אוניווערזיטעט, ווען מען האָט איהם ערעפענט אין יאָהר 1925, איז דאָס געווען אַ היסטאָרישע געשעהעניש אין ציוניזם.

עס לזינט היינט נאָכאַמאָל איבערצולייענען, אין אַזעלכע ביכער, ווי למשל, אין קאָרקאָסיעס „דער ציוניזם ביי דער אַרבייט״, די רעדעס, וואָס זענען געהאַלטען געוואָרען רענסטמאָל ביי דער ערעפנונג פון העבּרעאישען אוניווערזיטעט. זיי זענען וויכטיג צוליב די געדאַנקען, וואָס זענען אין זיי אַרויסגעזאָגט געוואָרען און צוליב די פערזאָנען, וואָס האָבען די רעדעס געהאַלטען.

פריהער פון אַלע האָט גערעדט, דער רב הכולל הרב קוק, אָנגעטון אין שוואַרצען מיט'ן שטריימעל אויפ'ן קאָפּ, האָט ער תפילה געטון און געבענשט די געביידע, און דערנאָך גערעדט אויף דער טעמע: „זאָל דער אוניווערזיטעט זיין דער אָנהויב פון דער גאולה״.

נאָך איהם האָט גערעדט ד״ר ווייצמאַן, דער פּרעזידענט פון דער אַלטוועלטליכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, ער האָט געזאָגט:

„אַנ'אוניווערזיטעט מוז זיין אַלוועלטליך. זיינע טירען דאַרפען זיין אָפען פאַר אַלע אמונות און אַלע ראַסען... דער אוניווערזיטעט וועט ווייטער אָנהאַלטען די אַלטע טראַדיציעס פון לערנען תורה אין העבּרעאיש און [רעם אייביגען יודישען קאַמף צו דערגעהן די סודות פון דער נאַטור״.

סער הערבּערט סעמועל האָט פון זיין זייט געפונען אַ געלונגענעם אויסדרוק:

„אין אָט דעם הויז פון חכמה, וועט מען לערנען ווייט ביי זייט די עלטסטע שפּראַך און די מאָדערנסטע וויסענשאַפט״.

צולעצט האָט גערעדט, אָנגעטון אין זיין רויטען אוניווערזיטעטסקען מאַנטעל, דער פאָטער פון פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים, לאָרד באַלפור, ער האָט ברייט אַרומגערעדט די געשעהענישען און האָט זיך ענטשולדיגט, וואָס ער קען נישט קיין העבּרעאיש. ער האָט געזאָגט:

„אויף דעם זעלבען באַרג, אויף וועלכען עס זענען געשטאַנען טיטוס מיט זיינע רוימישע סאָלדאַטען און האָבען געמיינט, אַז זיי האָבען אומגעבראַכט דאָס פאָלק ישראל, אויפ'ן זעלבען באַרג הויבט זיך היינט אָן אַ נייע צייט. ביי די בעזונדערע היינטיגע אומשטענדען, זוכען מיר אָנצונעהמען די מעטאָדען פון די אייראָפּעאישע אוניווערזיטעטען פאַר אנ'אַזיאַטיש לאַנד און אַנ'אָרינטאַלער שפּראַך...

„סיידען איך בעגרייף נישט דעם צייכען פון דער צייט, סיידען איך נאַר מיך ... אין דעם זשעני פון יודישען פאָלק, אַנדערש, מוז די ציוניסטישע פּראָבּע געלינגען... בלויז אין די לעצטע עטליכע יאָהר אַליין האָבען דריי וויסענשאַפטליכע טעאָריעס געצווינגען די אַ'יפּמערקזאַמקייט פון דער גאַנצער וועלט אײנע איז אַ פילאָזאָפישע טעאָריע, וואָס אין אַלגעמיין בעקאַנט אונטער'ן נאָמען „די שאַפענדע עוואָלוציע״ און איהר אויסגעפינער איז מייזע ריינר אַרי בערגסאָן. אַ צווייטער האָט געשאַפען אַ נייע לעהרע פון פסיכאָלאָגיע און איהר בעשאַפער איז זיגמונד פרויד, א'יך אַ יוד, און צולעצט, דער דריטער, דער אינטערעסאַנטסטער, איז אַלבערט איינשטיין, אַ גאון אין וויסענשאַפט און מאַטעמאַטיק, און ער איז אויך אַ יוד. דאָס איז וויכטיג אונטערצושטרייכען, כדי צו ווייזען, ווי שטאַרק דאָס יודישע פאָלק בעטייליגט זיך אין שטודירען פּראָבּלעמען, וואָס מאַטערען די מענשהייט.

„מיר זעהען אין פּאַלעסטינע, ווי ווייט רעליגיעזע איינפלוסען קענען צוטיילען די מענשהייט. מיר ווייסען, אַז דאָס איז אונפערמיידליך, אָבער מיר מוזען זעהן ווי ווייט מעגליך דאָס אָפּצושוואַכען. נאָר די וויסענשאַפט ווייסט נישט פון קיין צוטיילונגען. דאָס שאַפען פון אַנ'אוניווערזיטעט מיינט, פערבינדונג און נישט צוטיילונג צווישען מענשען. איך ערקלעהר דעם אוניווערזיטעט פון ירושלים פאַר אָפען״.

עס זענען שוין פּעריבּער דריי יאָהר: דער ירושלים'ער אוניווערזיטעט איז פאַר דער צייט געוואָרען דאָס, וואָס סעס איז אַמאָל געווען די אַקאַדעמיע אין אַטען, גריכענלאַנד. דאָרט בעגעגענען זיך דער מערב מיט'ן מזרח. דורך זיין ביבליאָטעק, וואָס איז שטאַרק געשטיצט און וואָס צעהלט שוין הונדערט און פופציג טויזענד בענדער, דורך זיין באַלפור־איינשטיין אינסטיטוט פון פיזיק און מאַטעמאַטיק, דורך זיינע אָפּטיילונגען פאַר יודישער און אָריענטאַלישער פאָרשונג, איז שוין היינט צו טאָג דער אוניווערזיטעט אויפ'ן הר־הצופים אַ קוואַל פון ליכט אין דער נאַציאָנאַלער היים, אויף וועלכען די יודען זענען מיט רעכט שטאָלץ, פערשטעהט זיך, אַז ווייצמאַן איז גערעכט, ווען ער זאָגט, אַז דער אוניווערזיטעט וועט נאָך דאַרפען דורכמאַכען אַ גאַנץ לאַנגע ענטוויקלונג, ביז וואַנען עס וועלען פערווירקליכט ווערען די האָפנונגען פון די גרינדער. אָבער די פּאַריזער סאָרבּאָנע איז אויך נישט געשאַפען געוואָרען אין זעקס טעג. ווען דער העבּרעאישער אוניווערזיטעט וועט האָבען זיינע פיער פאַקולטעטען (אָפּטיילונגען) און וועט אַרויסלאָזען די ערשטע צוויי מאָל זיינע גראַדואירטע, וועט מען שוין אין רגניה נישט דאַרפען זיך מעהר ברעכען דעם קאָפּ, וואָס צו טון מיט די קינדער, נאָך מעהר ווי היינט, וועט דער אוניווערזיטעט ווערען אַ קוואַל פון וויסען פון איין עק פּאַלעסטינע ביז'ן צווייטען. די זיהן פון די חלוצים וועלען קענען, ווי זייערע פאָטערס, פאַשען שאָף און דערביי לייענען אַנ'ערצעהלונג פון אַ נייעם שרייבער, די פלייסיגסטע פון דער יודישער יוגנט וועלען האָבען די מעגליכקייט דורכצומאַכען דעם גאַנצען וועג פון דער וויסענשאַפט, אַזוי צו זאָגען אויפ'ן אָרט און נישט דאַרפען אַוועקפאָהרען אין דער פרעמד, אַפילו בלויז צייטווייליג. און זיי וועלען עס קאָנען טון אויף זייער אייגענעם לשון און וועלען נישט זיין געצוואונגען אָנצוקומען צו לעהר ביכער, וואָס זענען געשריבען אויף אַ פרעמדער שפּראַך.

איך פערשטעה גוט, אַז דאָ קומען אַרויף אַנדערע טענות, וואָס האָבען געפונען אַנ'אָפּקלאַנג אין אונזער שמועס ביי פיער מיל:

„די שפּראַך־פראַגע האָט אין פּאַלעסטינע אַלע ציוניסטען פערדרעהט דעם קאָפּ. מען פערפאָלגט דאָרט יודיש. מען זעהט צו ווירקען אויף דער חברה „אַליאַנס איזראַעליט״ אַז אין זייערע שולען זאָל מען מעהר נישט לערנען אויף פראַנצויזיש. מען פערליידט נישט קיין פרעמדע לעקטאָרם אין העבּרעאישען אוניווערזיטעט, סיידען זיי געבען פריהער איבער דעם אינהאַלט פון זייער לעקציע אויף העבּרעאיש. מיט איין וואָרט, דער אַלגעמיינער שלאָגוואָרט איז: „אַלץ פאַר העבּרעאיש! אַלץ דורך העבּרעאיש!״ וועט דאָס געלינגען? מעגליך, נאָר לאָמיר צוגעבען, אַז דאָס וועט מען יאָ דערגרייכען. דער לעצטער רעזולטאַט וועט אָבער זיין, אַז די נייע דורות יודען וועלען זיין אָפּגעשניטען פון דער איבעריגער וועלט, זיי וועלען זיין איזאָלירט, אָפּגעזונדערט, פערמויערט, אַזוי צו זאָגען, אין אַ שפּראַך, וואָס בלויז עטליכע טויזענד מענשען וועלען רעדען״.

מיר ווייסען די אַלע טענות, מיר האָבען דאָס איינענע געהערט וועגען אונזער פלאַמאַנער אין בעלגיע, אָדער וועגען די אירלענדער, למשל, וואָס בעמיהען זיך אויפצוהאַלטען, אָדער אויפצולעבען, זייט ביי זייט מיט די גרויסע פערשפרייטע שפּראַכען, אַ שפּראַך, זייער שפּראַך, וואָס האָט זעהר בעגרענצטע מעגליכקייטען. נאָר דעם אמת געזאָגט, האָב איך קיינמאָל נישט געגלויבט, אַז אַזאַ טענה איז פיל ווערט, און איך האָב קיין זאַך נישט געזעהן אַזוינס אין פּאַלעסטינע, וואָס זאָל מיר מאַכען צו ענדערען מיין מיינונג.

איך וויל נאָך צו דעם בעמערקען, אַז אויב מיר הערען אומעטום די זעלבּיגע טענה וועגען אָפּזונדערען זיך און ענגער מאַכען דעם גייסטיגען האָריזאָנט, זענען אָבער די פּראָבּלעמען פון בעניצען אַ שפּראַך גאַנץ פערשידען אין די פערשידענע לענדער.

אין איירלאַנד, וואו אַלע רעדען ענגליש, קוקט טאַקע אויס, אַז דער פערזוך אויפצולעבען די אַלטע שפּראַך גאַליש האָט נישט קיין אַנדער צוועק, ווי נאָר צו פערשטאַרקען די נאַציאָנאַלע איינענאַרטיגקייט.

ביי די פלאַמאַנער, ווידער, וואו די מעהרהייט רעדט נישט קיין אַנדער שפּראַך ווי פלעמיש, און וואו די הערשענדע קלאַסען רעדען געוועהנליך פראַנצויזיש, איז עס צוערשט אַ פראַגע וועגען אָפּשאַפען אַ צושטאַנד, וואָס ערנידעריגט די פאָלקס־מאַסען, וואָרום די גאַנצע רעגירונג, די געריכטען, און די אַדמיניסטראַציע ווערען געפיהרט אויף אַ שפּראַך, וועלכע איז די פאָלקס־מאַסען פרעמד.

פאַר די יודען אין פּאַלעסטינע האָט דאָס צוריק איינפיהרען פון העבּרעאיש גאָר אַ גאַנץ אַנדער בעדייטונג. פאַר זיי איז עס נישט אַ פראַגע צו דערהויבען אַ פאָלקס־שפּראַך, וואָס איז פער'מיאוס'ט אָדער ערנידעריגט, נאָר פערקעהרט, אויסצוקעהרען אַ קולטורעלע שפּראַך איהר אַמאָליגע פערשפרייטקייט. און אויב די ציוניסטען ווילען דאָס דערגרייכען און מאַכען דערביי אַזעלכע אַנשטרענגונגען, אַז מען בעשולדיגט זיי אַזש אין איבערכאַפען די מאָס, טוען זיי דאָס נישט נאָר צוליב סענטימענטען אַליין.

דאָס ערקלעהרט טאַקע זעהר ריכטיג מר. קאָרקאָס אין נאָמען פון זיינע ביכער:

„מען פרעגט זיך, וואָס פאַר אַנ'אַנדער שפּראַך וואָלטען דען געקענט רעדען די יודישע איינוואוינער אין פּאַלעסטינע, אויב נישט העבּרעאיש? די יונגסטע לעהרערקע פון אַ שולע וועט די נויטווענדיגקייט פון העבּרעאישען ערקלעהרען אויפ'ן איבערצייגענדסטען אופן. זי געפינט זיך צווישען שפּאַנישע קינדער, פערסישע, בוכאַרישע, גרוזישע, טערקישע, רוסישע, רומענישע, פּוילישע, תימנ'ישע, אוקראַינישע, גריכישע. דאָס זענען אַלץ יודישע קינדער, און איך לאָז דורך די אַלע קינדער, וואָס רעדען יודיש, יודיש־שפּאַניש און דייטש, דאָס קען זיין די אַלגעמיינע פערבינדונג צווישען זיי? וואָס פאַר אַ שפּראַך קען זיי אַלעמען דינען? עס איז קלאָהר, אַז דאָס קען נאָר יענע שפּראַך, וואָס איז די שפּראַך פון זייער אמונה, וואָס איז זיי די נאָהענטסטע צום האַרצען, און ווירקליך, נאָך אַ פּאָר מאָנאַטען לערנען, רעדען שוין די אַלע פערשידענע קינדער גוט העבּרעאיש.

בקיצור, ווען מען גרינדעט אַ נאַציאָנאַלע היים, פאָדערט דאָס שוין בּמילא אויך אַ נאַציאָנאַלע שפּראַך, יעדער יוד וואָס קומט אין פּאַלעסטינע האָט אַ שפּראַך, אָבער ער רעדט נישט אויף אי זר, אָדער ער בענוצט זי נישט אינגאַנצען. ער רעדט אויף דער נייער שפּראַך, פאַר איינגע קומט דאָס אויס מאָדנע, אָבער פון דער אַנדערער זייט איז עס זעהר נאַטירליך.

וואָס איז שייך דער טענה וועגען דעם, אַז די שפּראַך וועט אָפּזונדערען דאָס פאָלק פון דער גאַנצער איבעריגער וועלט, זעהען מיר דעם ביישפּיל פון די קליינע לענדער, וואָס האָבען זייערע אייגענע שפּראַכען, אַז די טענה איז אַ פאַלשע. נעהמט האָלאַנד: פּאַקטיש ווערט דאָרט בענוצט אַ צווייטע און אַ דריטע שפּראַך נישט ווייניגער, ווי די נאַציאָנאַלע זעהט אויך פּאַלעסטינע: אויב אַלע, אָדער דער גרעסטער טייל פון דער בעפעלקערונג רעדט אַפילו העבּרעאיש, איז אָבער זעהר זעלטען צו געפינען צווישען די יודען אַזעלכע, וואָס זאָל נישט רעדען אָדער וואָס לערנט זיך נישט צו רעדען רייטש, ענגליש און בעזונדערס פראַנצויזיש. — יעדענפאַלס, אַ וועלכע עס איז שפּראַך פון וועלט־בעדייטונג, מיט אַ שפּראַך איז פּונקט ווי מיט געפיהלען. דער ענטוזיאַסטישער נאַציאָנאַליזם פון דעם ציוניזם שליסט נישט אויס דעם אינטערנאַציאָנאַליזם, פערקעהרט, סוף כל סוף גיט עס דעם אינטערנאַציאָנאַליזם פרישע כחות.

וויכטיג פאַר די לעטניקעס פון
אַלעקסאַנדער
און אומגעגענד!
ביי מיר בעקומט מען יעדען טאָג 9 אַ זייגער פריה דעם „נייעם פאָלקסבלאַט״
פּלאָס, לוטאָמירסקאַ 22.

דער ביליגסטער, לייכטסטער און בעסטער מיטעל
אָפּצוהיטען זיך פון
שׂרפות
איז פאָרזיכטיגקייט.

פערקויפט צום טייוועל.

(ראָמאַן).

11)

ניין, ביי מינע'ן וועט נישט סטייען קיין כוח צו דערגיין ביז צום קאָרידאָר.

זי האָט זיך דערשראָקען אַרומגעקוקט, זיך צוריקגעקערט אין שלאָפצימער, צוגעלאָפען צום בעט, און אויפגעוועקט טאַליע'ן.

— טאַליע! טאַליע! — האָט זי זי שטיל גע־דופען — שטיי אויף. עמיצער גייט דאָ אַרום אין דער שטוב. מיר דוכט זיך, ס'איז האַררי.

טאַליע איז אויפגעשפרונגען, רייבענדיג זיך די אויגען.

— וואָס? האַררי? ביזט משוגע געוואָרען? דריי אויס די עלעקטרי!

מינע איז צוגעגאַנגען צו דער וואַנד אַ דריי געטון ביים קנעפעל, נאָר דאָס ליכט האָט זיך נישט אָנגעצונדען.

די עלעקטרי פונקציאָנירט נישט! — האָט זי אַרויסגעשעפטשעט מיט שרעק.

טאַליע איז אין בלויזען נאַכט־העמד, באָרוועס־הייד צוגעלאָפען צו דער זייטיגער טיר.

— דו מיינסט, אַז געשפענסטער האָבען איבערגעשניטען די עלעקטרישע דראָטען? — האָט זי אַרויסגעציטערט־נעהם נאָר אָקאָרשט דאָס צוועגעל פון קאָמין מיט דער לאָמפּע, און מאַך נישט קיין טומעל! אַז דיין מוהמע זאָל זיך אויפכאַפען וועט זי שטאַרבען פאַר שרעק.

מינע איז אליין געווען האַלב־טויט, נאָר טאַליע איז געבליבען קאַלטבלוטיג.

זיי האָבען פעסט געהאַלטען אין די הענד זייער געצוויהר, און אַדורכגעגאַנגען דעם שלאָפ־צימער פון דער מוהמע מרים.

אויף דער שוועל איז טאַליע געבליבען שטיין אַרויסגערוקט דעם קאָפּ פאָרויס און פאָרזיכטיג אַרומגעקוקט זיך אין פּאָדער הויז.

ביים שיין פון לאָמטערן הינטערן פענסטער איז גאָרנישט געווען צו בעמערקען, וואָס זאָל וועקען ספּעציעלע אויפמערקזאַמקייט.

— עמיצער איז דאָ? — האָט טאַליע אַרויס־געמורמעלט.

אַ שטילשווייגען.

— דיר האָט זיך עס געחלום'ט, מיין טייערע?

— און די איבערגעשניטענע דראָטען? — האָט מינע ציטערנדיג געענטפערט.

— ס'קאָן זיין, אַז דער פּראָפען האָט איבער־געברענט! וואו איז דער זייגער?

— דאָרטען ביי דער הויפּט־טיר.

אויף די שפּיץ־פינגער זענען זיי פּאָרזכטיג אַריין אין פּאָדער־צימער.

— קיינער איז דאָרט נישט געווען, און מינע האָט זיך אָנגעהויבען צו בערוהיגען.

— איך פערזיכער דיר — האָט זי געזאָגט — עס האָט זיך מיר נישט גע'חלום'ט!

איך גלויב קוים. דו ביזט נעכטען געווען אַזוי אויפגערעגט. אָט איז דער זייגער...

טאַליע האָט אויפגעעפענט דאָס קעסטעל פון דעם עלעקטרישען זייגער, און ביים שיין פון דעם גאַס־לאָמטערן האָט זי דערזעהן, אַז איין פּאָרפּאָר־פּראָפען איז אַרויסגעשרויפט, און ליגט דערנעבען ביי אויף דער קליינער פּאָליצע.

מיט אַ פלינקער בעוועגונג האָט זי דעם פּראָפען צוריק איינגעשרויפט אויפ'ן אָרט, און אין דעם קאָרידאָר איז תכף געוואָרען ליכטיג.

— ביזט גערעכט! דאָ איז עמיצער געווען! — האָט זי פערוואונדערט אויסגערופען — דער פּראָפען האָט זיך דאָך נישט געקאָנט אַליין אַוועקלע־גען אויף דער פּאָליצע.

די צעטומעלטע מיידלעך האָבען אָנגעקוקט איינע די אַנדערע, און געפינטעלט מיט די אויגען פאַר'ן שטאַרקען שיין. זיי זענען ביידע געווען טויט־בלאַס און געציטערט אין די דינע נאַכט־העמדער.

— אפשר האָט ער זיך בעהאַלטען אין די צימערען? — האָט טאַליע אַרויסגעמורמעלט, בע־ווייזענדיג אויף דער טיר.

שווייגענדיג האָבען זיי אָנגעקוקט די צוגע־מאַכטע טירען פון דעם גאַסט־צימער, פון עס־צי־מער, פון דער וואַנע און דער קיך

— לאָז נישט אַרויס דאָס צוועגעל! — האָט טאַליע אַ זאָג געטון.

זיי האָבען אָפּגעעפענט אַלע טירען און אָנ־געצונדען דאָס ליכט.

אין דער וואוינונג איז קיינער נישט געווען.

לסוף האָבען זיי אויפגעעפענט די טיר פון טשיזשעווסקאַ'ס צימער, און אויך דאָ אָנגעצונדען דאָס ליכט. די אַלטע קעכין איז פעסט געשלאָפען.

ס'איז געווען זייגער דריי ביינאַכט.

— וואָס טוט מען איצט? — האָט טאַליע אַ פרעג געטון — אויפוועקען די פרוי טשיזשעווסקאַ, און זיך האַלטען אַנ'עצה מיט איהר? רופען פּאָלי־ציי? אָדער וואַרטען ביז אינדערפריה?

— איך ווייס אַליין נישט! — האָט מינע אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ — דאַכט זיך, אַז מ'האָט דאָ גאָרנישט אַרויסגעגנב'עט.

— דער מענש אָבער וואָס איז דאָ געווען, איז דאָך צוליב עפּיס געקומען... ער האָט געהאַט עפּיס אַ ציל... ווייזט אויס, אַז ער האָט גוט גע־קאָנט דעם פּלאַן פון דער וואוינונג... דו זאָגסט, אַז דו האָסט דערקאָנט האַררי'ן?..

מינע האָט פערבראָכען מיט די הענד.

— אָבער דאָס איז דאָך אַנ'אומעגליכע זאַך! איך האָב געמיינט, אַז דאָס איז ער! מיר האָט זיך אויסגעוויזען, אַז איך זעה זיין פּראָפיל אין פענס־טער! נאָר ניין! ניין! דאָס איז געווען נישט ער!

— אויב דאָס איז געווען האַררי, הייסט עס, אַז ער האָט געהאַט דעם שליסעל פון הויפּט־איינ־גאַנג! — האָט טאַליע אַ זאָג געטון — קום, לאָמיר אויפוועקען די מוהמע!

די מיידלעך זענען אַדורך דעם קאָרידאָר און זענען אַריין אין דער מוהמע מרים'ס שלאָפצימער.

דאָס עלעקטרישע קנעפּעל איז ביי דער טיר גלייך! — האָט מינע אַרויסגעשעפּטשעט.

טאַליע האָט אויסגעדרייט די עלעקטרע, און איז צוגעגאַנגען צו דער בעט.

— בעסער וועק דו זי אויף! — האָט זי זיך אָפּגעשטעלט—דאָס וועט זי נישט אַזוי שטאַרק אָפּ־שרעקען.

מינע האָט פאַנאַנדערגעצויגען דעם פאָרהאַנג ביי דער בעט און מיט אַ משוגענעם פחד־אויסגע־שריי איז זי אָפּגעשפרונגען אויף צוריק:

די מוהמע מרים איז געלעגען אַ טויטע.

— — — — — — — — —

(פערטזעצונג קומט).

די
„גאוני ישראל"
אין א גאַנץ נייער אויפלאַגע
אין צו בעקומען אין אדמיג. „נייער פאָלקסבלאַט"
צום פרייז פון 60 גראָשען.

אויף ראַטעס!!!
אויבער-העמדער
און נאַכט-העמדער
פון פּאָפּעלין, זעפיר און אַנדערע שטאָפען
צו בעקומען אין דער ערשטקלאַסיגער פּראָצאַווניע פון
J. WOROBIEJCZYK
41. KILIŃSKIEGO 41.

א צימער און א קוך
אָדער 2 צימערן אהן א קוך אָפּגעטיילט פון א גרויסער וואוינונג מיט א בעזונדערן איינגאַנג אַלס א סובלאָקאַטאָר ווערט פון זאָפאָרט געזוכט אויף איינציג מאַנאַט. געגען גוטע בעלוינונג. אָפּערטען אין אדמיניסטראַציע „נייער פאָלקסבלאַט" פאר „B" 989

שפּאָרט-געלד!
קויפט
שירמס,
שטעקענס
נור אין דער ווערקשטעל פון
ס. פיינגנבוים, נאַרוטאָוויטשאַ 19
ווייל איהר קענט דאָרט קויפן מיט 25% ביליגער ווי איבעראַל.
אַכטונג! עס ווערען אָנגענומען אַלערליי רעפּאַראַטורען אין דעקונג.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-ארצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 08-31
היילט נאָכן נעיעסטן סיסטעם צייהן- און מונד-קראַנקהייטן. קינסטליכע ציין, שפּעציעל לאַבאָראַטאָריע פון קינסטליכע צייהן. קאַנטעט פון 9—7 אָווענד. ½ ביליגער פרייזען.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
מיט ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טע. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאַז, האַלז, אויערן קר.	10—11 3—5, 7—8
ד"ר ראָזענבוים	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין	אויגען-קראַנקהייטען פּאָליאַק	1—2 7—8
ד"ר יאַסעמבאַ	קראַנקהייטען	12—3
ד"ר ראַבינאָוויץ	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	11½—1 5—6
ד"ר קאַפּלאַן	כירורגיש-קראַנקהייטען	1—2, 5—6
ד"ר וויינבערג	אויג, האַרץ, לונגען-קר.	11—1 5½—7
ד"ר באָסעטעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענסקי	צאָהן-ארצט	3—7
ג. ראָזען	צאָהן-ארצט	9—3

צאָהן-ערצטליכער באַהאַנדלונג, קאַרצינגען, פּלאָמבען א. א. וו.
א רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פאַרך) פּיס, נעגל, קלינער-אַכטונג, עלעקטראָטעראַפּיע, שפּאָרט, קווארץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטראָליז, סאָלוקס-לאַמפּע...
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
יוויש אין דער שטאָט.
ערצטליך-קאָסמעטיש. גאַבינעט
ד"ר מ. מאַרקוס נעמט אָן פון 5—7 אָוונט

פּרייז 2 זל. שנעל און רעיעל! פּרייז 2 זל.
רעכטס-קאָנסולטענטען-ביוראָ
„PORADA" - „פּאָראַדאַ"
10 פּיעטריקאַווער 10
אונטער דער לייטונג פון אַ לאַנגיאָהריגען און רוטינירטען גערייכטס סעקרעטער. שרייבט אַלערליי ביטעס און אַפּעלאַציעס, קלאַגעס און אַבזוציעס, פּיעטעטעניעס, אינפאָרמירט און שרייבט אין אַלערליי מיליטער-ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפּראַכען.

וואָרנונג!
אַזוי ווי עס האָבען זיך בעוויזען אין שטאָט פערשידענע נאָכגעמאַכטע פעלד-בעטען, מאַך איך בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אַז די
פּאַטענטירטע בעטען פּאַטענטירטע
זענען פּערזעהען נאָר מיט דער שוץ-מאַרקע
PALMA-PATENT
פאַר וועלכע מיר זענען פעראַנטוואָרטליך ביז 3 יאָהר.
— צו בעקומען אין אלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין גרויסען אויסוואַהל
אַמעריקאַנקעס,
ניקעל-בעטען,
קינדער-וועגעלעך,
ניקעל-קינדער-בעטען,
קינדער-בענקעלעך
טיש-בעטען,
אויף רעדלעך.
מעטער-מאָס.
מאַטראַצען
געבעטע, שאַמקאָוועס און קאַנאַדיאַנקעס.
קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.
בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס אָדער ברוין 17 זל. פאַלאָוועס-בעטלעך 14 זל.
רעיעלע בעהאַנדלונג. :: פּאַבריקס-פרייזען. :: זאָמטליכע רעפּאַראַטורען.
הורט! לאַדן, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל!

נור 1 רעקלאַמע-חודש!
איך מאַך דערמיט בעקאַנט דאָס געעהרטע פּובליקום, אַז נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט, האָב איך ביי מיין קינסטלעריש-פאָטאָגראַפישען אַטעליער ערעפנעט
אַ ספּעציעלען פּאָרטרעטען-אַנשטאַלט,
וואו עס ווערען אויסגעפערטיגט די שענסטע פּאָרטרעטען לויט דער נייעסטער פאָטאָ-טעכניק צו שטוינענד ביליגע פרייזען:
אַ פּאָרטרעט 30X40 מיט פּאַספּאַרטו און ראַהם נור 13.50 זל.
„ „ 50X40 „ „ „ „ 20.— „
די אויפנאַהמען ווערען געמאַכט גענעליך אומזיסט.
נוצט אויס די געלעגענהייט! מיט אַכטונג
ק ונס-פאָטאָגראַפישער און פאָרטרעטען-אַטעליער
„PARISIEN" wł. H. Sroka
Łódź, Brzezińska 69. צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נומ' 1.

Dr. med.
BRAUN
33 פּאָלודניאָוואַ 33
טעלעפאָן 40-25.
ספּעציעל-ארצט פאַר הויט און געשלעכט קראַנקהייטען און מענער-שוואַכקייט.
היילונג דורך קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)
נעמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אָוונט.

Dr. med.
H. Gutsztadt
אַקושער גינעקאָלאָג
Zachodnia 62 (Cegielna 23)
telefon 29-52.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן פון 9 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 7 אָווענד.

לעכער
מאַשינאָוועס
ווערען אָנגענומען אויסצוניהען צו ביליגע פרייזען
ביי ג. נאַרדמאַן
29 צעגעלניאַנאַ 29
רעכטס, II איינגאַנג, II שט.

השבת אבדה.
נעכטען האָב איך אין פילהאַרמאָניע-זאַל פערלוירען אַ מעטריק אויפ'ן נאָמען יעקב קרובקא און פערשידענע דאָקומענטען און אַ בעשייניגונג מיט אַ פאָטאָגראַף. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אָפּצוגעבען צו י. קרובקא זשאָוויש 26.
994

קראַפט-
שפּולערינס
און שטריקערס צו סוויטערס ווערען פון זאָפאָרט געזוכט ביי מעשבערג, נאַוואָמיעסקאַ 26.
993

מאַטאַרען- און וויל-נעמאַסטיק-שולע און קאַבינעט
פון דר. פעד.
ב. שמירגעלד
צעגעלניאַנאַ 6, טעל. 51-69.
יאָגעבונגען - פיזיאָטעראַפּיע, מאַסאַזש, עלעקטריזירונג, קאָרעקטור פון קערפער-פעלער...
ויוזש זומער קינדער (גרופּען) נור אויף דעם בעזונדער, דעם מאָרגען...
עמפּפאַנג פון 3—5 נאָכמ.

קאַליגראַף
ל. בערמאַן
(דער יונגער) וואוינט אויך זאַוואַדזקאַ 19, 1-טער שטאָק, און לערנט אויס שרייבען און שנעל שרייבען און אויך גוט אָנשרייבען בריוו אין 15 לעקציעס
געדענקט: זאַוואַדזקאַ 19

שניידער-
אַרבייטער ווי אויך צו שלעפּ-אַנציגער ווערען פון זאָפאָרט געזוכט ביי ה' שולזינגער, זאַוואַדזקאַ 10. יעהרליכער פּאָסטען גאַראַנטירט.
997

MIEJSKI KINOMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokocińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.
Od wtorku dnia 14-go do poniedziałku 20-go sierpnia 1928 r. włącznie
Serja I-sza i II-ga
NĘDZNICY
(Les Misérables) Wiktora Hugo
w rolach głównych:
Gabriel Gabrio (Jean Valjean),
Sandra Milowanow (Fantinu i Kozettę),
Jan Toulout (Jevert),
Paul Jorge (Biskup Myriel),
G. Saillard (Thénardier).
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

קוואַליפיצירטע
שטריקער-אַרבייטער
אַרויסצופאָרען אויף פּראָווינץ ווערען געזוכט. צו ערפאַהרען ביי ראָטענבערג אין האָטעל פון ה' זאַקס, פּיעטריקאָווער 6, פון 8 ביז 10 פריה, פון 2 ביז 3 מיטאָג און פון 8 ביז 10 אין אָוונט.

א יונגערמאַן אָדער פרייליין
וועלכע זאָל בעזיצען בוכהאַלטעריע ווי אויך קאָרעספּאָנדענץ אין דער פּוילישער און יודישער שפּראַך מיט גוטע רעפערענצען ווערט פון זאָפאָרט געזוכט. אָפערטען אין אדמ. „נייער פאָלקסבלאַט" פאר „B".
998

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען
גאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאַנדאָוועס אַנטראַגען קומען צו זוכען אין ביוראָ
פּעטריקאָווער 17 הויף גאַנג זאַכאָדניאַ 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געווויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אויסטען אַלערליי ביטעס, קלאַגעס, זאַבאָופּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס ציווילע און קאַרנע אַפּאַזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורושאַנד-ראַזשעכמכי, וועגען פּעסער אין קאַמיסאַריאַט-רזשאָנד, אין אַלע פּאָליציי-בעקנעד, אָקטען אינטערציזיעס. אַקטע דאַראַוויזונגעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען.
מיט אַכטונג
י. מאַנעלע רעכט-קאָנסולענט.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 63-37
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד"ר וואַלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	3—4
ד"ר סערשנער	קינדער קראַנקהייטען	11-9 3-4½
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקהייטען	11—1
ד"ר לובימש	הויט און געש-לעכט-קר.	12½ 1½
ד"ר שמירגעלד	אויגען און נערווען קר.	1—2
ד"ר נאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12½—½
ד"ר פּליאַסבערג	כירורגיש קראַנקה.	1—2
ד"ר בערנפאַן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

בענצין-אַפּעראַציעס, שפּראַך-שטערונגען, ווי פּאָסטלען א. א. וו. פּאָקען-שטשעפּען, קינסטליכע ערנערונג-בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטראָליזאַציע, אַפּעראַציעס, אויך טערלאַגע-יאָדיזען און שטאָט.—און לאַבאָראַטאָריום ווערען אויסגעפיהרט.
אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.
ד"ר לאַזשינסקי טמאַ-אַפּאַלקאַ
צאָהן-ארצט 10—1 3 6
קינסטליכע צייהן, קאַראָנקען, פּלאָמבען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך שבת און זונטאָג.

אַבאָנעמענטס-פּרייז	
אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלונג אַ היים און ... דער פּאָרט — 6 זל.	
אַ חודש אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.	
פאַר אינזעראַטען אין פּראָווינץ ווערט אַ גאַנצער פּראָצ. נישט ...	

אַנאָנסען-פּרייז: מילימעטער-שורה — 15 גר. פּריוואַט אין ערב יו"ט—20 גר.; פון אויסלאַנד 7 ... 60; ... 15; ... 10 גר.; טעקסט 100 פּראָצ.; אוטאָ... טאָלדונגען 10—20 גר. אין האַרץ
נומער-פּרייז: אין טעקסט 40 גר.; אין טעקסט 1 ...; זונטאָג 50 גר.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Braustowski i D. Silberberg.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaszke.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.